

**PROKURATUURI TEGEVUS
2018. AASTAL**

Koostajad: Urvo Klopets
Taavi Pern
Dilaila Nahkur-Tammiksaar

KOKKUVÕTE

1. ÜLDANDMED

1.1. Lõplikud menetlusotsused

2018. aastal menetleti lõpuni 10114 isikut, mis on 1% vähem kui 2017. aastal. Menetlusotsuse saanud isikute arv kasvas kahes piirkonnas, Lääne RPs 5% ja Lõuna RPs 2%. Põhja RPs jäi lõpliku menetlusotsuse saanud isikute arv samale tasemele ning langes Viru RPs (-9%) ja Riigiprokuratuuris (-11%). Prokuratuuris kuni 4 kuuga (120 päeva prokuratuuris) lahendatud kriminaalasjade osakaal oli kõikides ringkondades üle 70%, kõrgeim oli selliste asjade osakaal Lääne RPs (85%) ja madalaim Riigiprokuratuuris (68%).

1.2. Lõplike menetlusotsuste liik

Ligi kolmandik (32%) isikutest saab lõpliku menetlusotsuse kokkuleppemenetluses. Oluliselt on muutunud lõpetatud menetluste osakaal - 37% isikute suhtes menetlus lõpetati (2017. aastal 28%). Menetluspraktika on piirkonniti erinev. Lõuna RPs kohaldatakse kokkuleppemenetlust 45%, Põhja RPs 25% juhtudest. Kui menetluse lõpetamine KrMS § 201-203¹ alusel tehakse kolmes ringkonnas kolmandikul juhtudest, siis Põhja RPs on vastav osakaal 41%. Kiirmenetlust kohaldab kõige vähem Lõuna RP (8%), ülejäänud ringkondades jääb see vahemikku 13-15%. Üldmenetluse osakaal on piirkonniti sarnane (9-12%), samas lühimenetluse osakaal on Põhja RPs (10%) kõrgem kui mujal (kuni 4%).

1.3. Menetluse jääk

Kohtueelses menetluses on 10.01.2019 seisuga 5716 kahtlustatavat, neist uurimisasutuses 2689 (2017. a: 3082) ja prokuratuuris 3027 (2017.a 2753). Võrreldes 2017. aasta algusega kasvas kahtlustatavate arv kohtueelse menetluse staadiumis asukohaga prokuratuuris kõikides ringkonnaprokuratuurides. Kõige suurem oli kasv nii absoluutarvudes kui protsentsuaalselt Lääne RPs (+106, +39%). Ühe prokuröri kohta on kõige enam isikuid kohtueelses menetluses, nagu ka varem, Viru Ringkonnaprokuratuuris (54). Prokuratuuri menetluses oli 10.01.2019 seisuga 2510 kriminaalasja, mis on 12% enam kui aasta varem. Kõige suurem kasv toimus aastaga Lääne RPs (36%).

2. ALAEALISTE MENETLUSPIKKUS

2018. aastal sai menetlusotsuse 924 alaealist, mis on 91 võrra rohkem kui aasta varem. Ainsana vähenes menetletud alaealiste arv Viru RPs (-8%). Lääne RPs kasvas menetletud alaealiste arv 51%, järgnesid Lõuna RP (10%) ja Põhja RP (8%). Alla kolme kuu (kuni 90 päevaga) viidi menetlus läbi 62% alaealiste osas. Alla kolme kuuga lahendatud asjade osakaal on kõrgeim Lääne RPs (66%) ning madalaim Viru RPs (58%). Keskmiselt viidi menetlus laste osas läbi 87 päevaga (2017. aastal keskmiselt 70 päevaga). Kiireim oli menetlus Lääne (84) ja Lõuna (84) piirkonnas, järgnesid Viru (89 päeva) ja Põhja (89) piirkond.

3. MÕISTLIK MENETLUSAEG

Prokuratuur lõpetas mõistliku menetlusaja möödumise tõttu menetluse 3 isiku suhtes ühes kriminaalasjas, tegu oli Viru RP menetlusega. Perioodil viidi lõpule 46 (2017:60) kriminaalmenetlust (sh Viru RP 19, Põhja RP 13, Lõuna RP 10 ja Riigiprokuratuur 3) 53 (2017:64) kahtlustatava suhtes, kus menetlus kestis üle 4 aasta. Jätakuvalt tuleb märkida, et kriminaalmenetlustest pooled (24) tuli lõpetada KrMS § 199 lg 1 p-de 1 või 2 tunnustel, sest põhjuseks oli asjaolu, et kahtlustatav oli aastaid tagaotsitav, aga kontrollimisel selgus, et seda kas realselt ei toimunud või polnud kõrvalehoidumine tõendatud või polnud isegi kuriteo koosseisu. Kohtusse saadeti 12 kriminaalasja ja 6 asjas kohaldati otstarbekusest lõpetamist. Üks kriminaalmenetlus anti üle Venemaale.

2019. aasta alguses oli kohtueelses menetluses kriminaalasju, kus menetlus oli kahtlustatava jaoks kestnud üle 2 aasta 264. Aasta varasemaga võrreldes on selliste kriminaalasjade arv jäänud samale tasemele. Põhja piirkonnas jäi pikkade menetluste arv samaks ning kasvas Lääne ja Viru piirkonnas. Selliste menetluste arv vähenes Lõuna RPs ja Riigiprokuratuuris. Seisuga 31.12.2018 oli aktiivses menetluses 5 (2017:5) kriminaalasja, kus kahtlustatavad on menetluses üle nelja aasta (3 Viru ja 2 Põhja RP).

4. JÄLITUSTEGEVUS

Prokuratuuri poolt anti aastaga jälitustegevuseks luba või taotleti luba kohtult kokku 1895 korral 984 isiku suhtes. 2017. aastaga võrreldes vähenes lubade ja taotluste arv 13% (2017. aastal 2178 luba ja taotlust). Kohus jättis 2018. aastal prokuratuuri poolt jälitustoimingu tegemiseks esitatud taotlustest täielikult rahuldamata 65 (2017. aastal 33). Kõige rohkem antakse või taotletakse jälitustegevuseks luba Põhja RPs (131 kriminaalasjas), järgnevad Lääne RP (62), Riigiprokuratuur (47), Viru RP (47) ja Lõuna RP (38). Jälituslube andsid perioodi jooksul 94 prokuröri. Kohtule esitati taotlusi isikutele jälitustoimingust teavitamise edasilükkamiseks KrMS § 126¹³ lg 4 alusel 41 (2017. a: 23) ja seda 314 isiku suhtes (2017.a: 92 isikut). Taotlus jäeti rahuldamata 19 isiku osas.

5. VAHISTAMINE

Vahistatute arv on jäänud pidama 500 ja 600 vahel. Aasta lõpus oli vahistatuid 552. Kohtueelses menetluses viibis (31.12.2018 seisuga) vahi all 200 (36%) isikut. Üle nelja kuu oli kohtueelses menetluses vahi all viibinud aasta lõpus 18 isikut. Alaealisena vahistatud isikuid viibis vahi all 3. Vahistatute koosseis kuriteoliikide lõikes oluliselt muutunud pole.

6. TÖÖKOORMUS

Perioodil oli vähemalt 10 kuud tööl 132 prokuröri (2016: 140). Keskmiselt suutis aastas tööl olev ringkonnaprokuratuuri prokurör ühes kuus lõpuni menetleda 6,3 isikut, mis on kõrgem näitaja kui aasta varem (6 isikut). Keskmiselt tegi abiprokurör aasta jooksul lõpliku menetlusotsuse 133 (2017: 121) isiku suhtes, ringkonnaprokurör 38 isiku (2017: 35) ja vanemprokurör 15 (2017: 11) isiku suhtes. Teistest enam menetlusotsuseid teevad Viru RP abiprokurörid ning Lääne RP vanemprokurörid.

7. KONFISKEERIMINE

2018. aastal jõustunud lahenditega võeti kriminaalmenetluse käigus ära (arvestatud ka menetluse kestel vabatahtlikult hüvitatud nõudeid) kokku vara 5 339 427 euro väärtuses. 2018. aastal konfiskeeriti kriminaaltulu 174 kriminaalasjas 2 211 061 euro väärtuses, võrreldes eelmise perioodiga langes konfiskeerimisega kriminaalasjade arv 4% ning konfiskeeritud vara väärtus 37% (võrreldes 2016. aastaga kasvas konfiskeeritud kriminaaltulu summa 2%). Konfiskeeritud vara väärtus oli võrreldes 2017. aastaga väiksem kõikides ringkondades, konfiskeerimisega kriminaalasjade arv kasvas Lõuna ja Viru RPs ning jäi samaks Lääne RPs. Roolijoodikute mootorsõidukeid konfiskeeriti kokku 162, mis on 25% vähem kui aasta varem, konfiskeerimine langes Põhja RPs enam kui kaks korda.

8. PRIORITEETIDE ARUANDLUS

Vaata palun lehekülgedelt 17-28.

1. ÜLDANDMED LÕPLIKE MENETLUSOTSUSTE KOHTA

1.1. LÕPLIKUD MENETLUSOTSUSED

2018. aastal tehti lõplik menetlusotsus¹ 10 114 isiku suhtes, mida on 1% vähem võrreldes 2017. aastaga. Kriminaalmenetlus lõpetati (§ 201-203¹) 3708 (+880; +31%) isiku suhtes. Kohtusse saadeti (sh sundravi ning menetluse lõpetamise taotlused) 6406 isikut (-997; -13%). Kriminaalmenetlus lõpetati KrMS §-de 204-205² alusel 8 isiku suhtes (2017: 11).

Tabel 1. Lõplikud menetlusotsused, 2017–2018

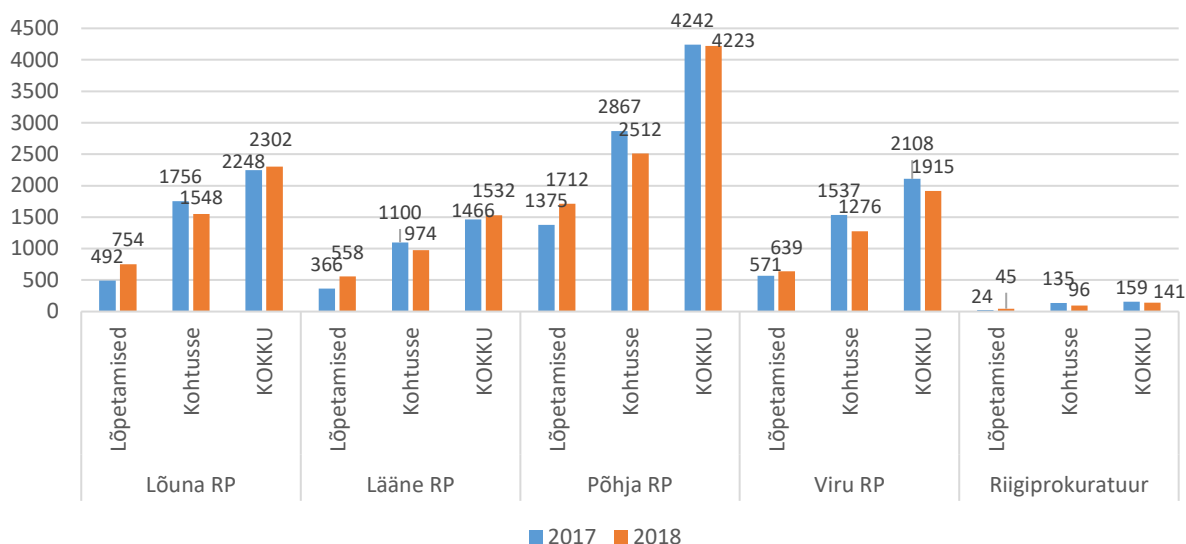
Tegevus		2017	2018	Muutus	Muutus %
Kriminaalmenetluse lõpetamine	KrMS § 201	199	478	279	140%
	KrMS § 202	1610	2343	733	46%
	KrMS § 203	273	202	-71	-26%
	KrMS § 203 ¹	746	685	-61	-8%
Kriminaaltoimiku või süüdistusakti kohtusse saatmine	Kiirmenetlus	1433	1244	-189	-13%
	Kokkuleppemenetlus	3763	3258	-505	-13%
	Käskmenetlus	81	46	-35	-43%
	Lühimenetlus	730	568	-162	-22%
	Üldmenetlus	1266	1135	-131	-10%
Psühhiaatriline sundravi		35	43	8	23%
Kriminaalmenetluse lõpetamise taotlus kohtule		95	112	17	18%
Kokku lõpetatud ja kohtusse saadetud		10231	10114	-117	-1%

Menetlusotsuse saanud isikute arv vähenes Viru Ringkonnaprokuratuuris, Riigiprokuratuuris ja Põhja Ringkonnaprokuratuuris (Põhja Ringkonnaprokuratuuris jäi vähenemine väiksemaks kui 1%).

Lääne Ringkonnaprokuratuuri menetlusotsuste arv kasvas 5% (+66). **Põhja Ringkonnaprokuratuuris** jäi lõplike menetlusotsuste arv samale tasemele varasema perioodiga (-19). **Lõuna Ringkonnaprokuratuuris** lõplike menetlusotsuste arv kasvas (2%). **Viru Ringkonnaprokuratuuris** vähenes lõplike menetlusotsuste arv 9% (-193).

Riigiprokuratuuris lõpetati menetlus oportuuniteediga 45 (2017: 24) isiku suhtes ning kohtusse saadeti 96 isikut (2017: 135), seega vähenes kahtlustatavate suhtes tehtud lõplike menetlusotsuste arv 11%.

¹ Lõpliku menetlusotsusena käsitletakse kriminaalmenetluse lõpetamist KrMS § 201-203¹ alusel, kohtusse saatmist kriminaalmenetluse lõpetamiseks KrMS § 202-203¹ alusel ning kohtusse saatmist süüdistusakti või kokkuleppega. Samuti on lõplike menetlusotsustena arvestatud psühhiaatrilise sundravi menetluses isiku kohtusse saatmist.

Joonis 1. Lõpliku menetlusotsuse saanud isikute arv piirkondade lõikes 2017–2018

2018. aastal oli ringkonnaprokuratuurides vähemalt 10 kuud tööl 132 (2017: 140) prokuröri². Prokuröride arvestuslik arv vähenes aastaga Viru RPs nelja, Lääne RPs kahe ning Lõuna ja Põhja RPs ühe prokuröri võrra.³

Prokuratuuris kuni 4 kuuga (120 päeva prokuratuuris) lahendatud kriminaalasjade⁴ osakaal oli kõikides ringkonnaprokuratuurides üle 70%, kõrgeim oli selliste asjade osakaal Lääne RPs (85%). Riigiprokuratuuris oli selliste asjade osakaal 68%.

Tabel 2. Prokuratuuris kuni 4 kuuga lahendatud kriminaalasjad, 2018

	Lahendatud kriminaalasjade arv	Lahendatud 4 kuuga	Lahendatud kuni 4 kuuga
Põhja Ringkonnaprokuratuur	3465	2599	75%
Lõuna Ringkonnaprokuratuur	1878	1553	83%
Lääne Ringkonnaprokuratuur	1281	1086	85%
Viru Ringkonnaprokuratuur	1576	1149	73%
Riigiprokuratuur	28	19	68%

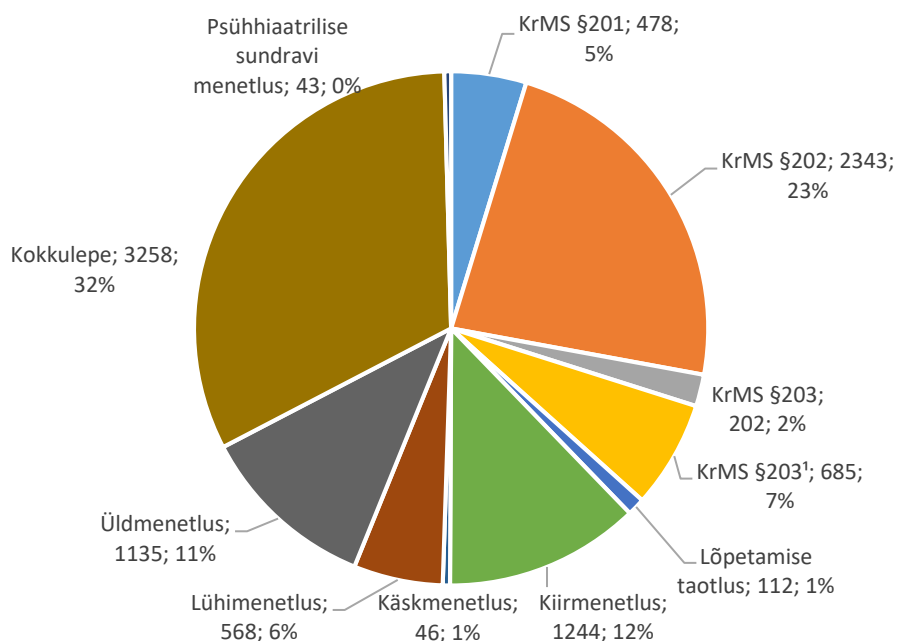
1.2. LÕPLIKE MENETLUSOTSUSTE LIIK

Lõplike menetlusotsuste struktuur on oluliselt muutunud. Prokuratuuri poolt lõpetatud menetlused moodustavad menetlusotsustest 37% (2017. aastal 28%) ning kohtusse saatmised 63%. Kõige suurema hulga isikute puhul (32%) on endiselt lõplikuks menetlusotsuseks kokkulepe, mille langus võrreldes 2017. aastaga (2017: 37%) on toimunud lõpetamiste arvel KrMS § 202 alusel. Menetluse lõpetamine KrMS § 202 alusel (23%) on võrreldes 2017. aastaga oluliselt kasvanud (2017.a: 16%). Järgnevad kiirmenetlus (12%) ning üldmenetlus (11%).

² Sisse pole arvestatud juhtivprokuröre.

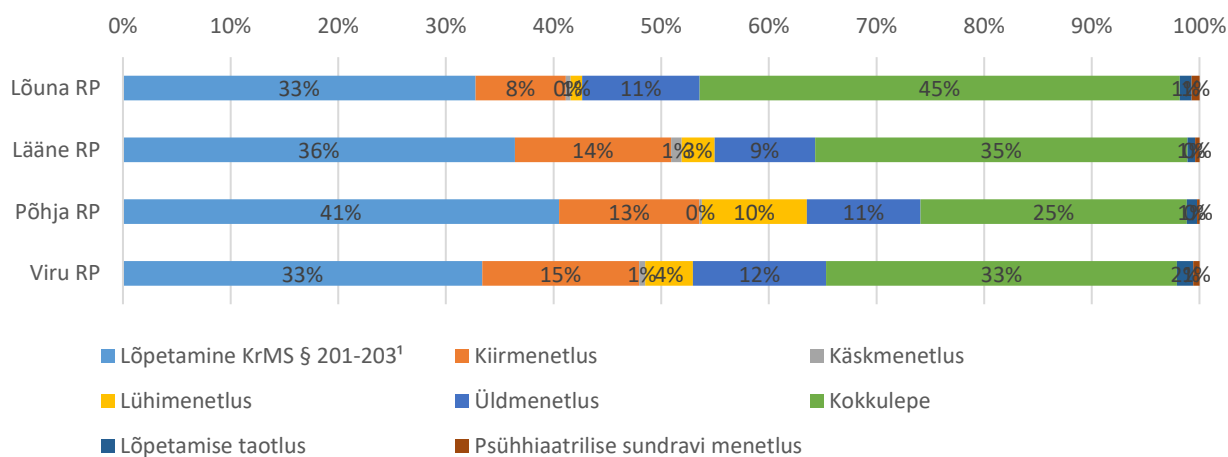
³ Summaarne arv pole ringkonnaprokuratuurides töötanud prokuröride koguarvuga sama aastasiseste liikumiste tõttu.

⁴ Lahendatud kriminaalasjade hulgas ei kajastu salastatud kriminaalasjad ning need kriminaalasjad, mille lõpliku menetlusotsuse aeg oli varasem prokuratuuri saabumise kuupäevast (prokuratuuri tagastatud asjad).

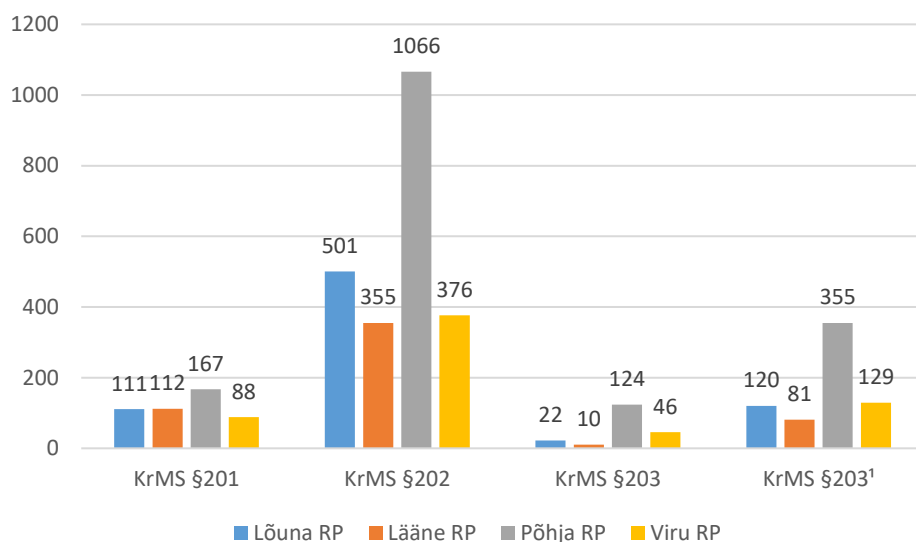

Joonis 2. Lõpliku menetlusotsuse saanud isikute arv ja osakaal menetlusliigiti

Kuigi ringkonnaprokuratuuride vaheline praktika on lõpliku menetlusotsuse liigi valikul erinev, on see võrreldes aasta varasemaga oluliselt muutunud. Lõuna RPs saadetakse 45% (2017: 55%) isikutest kohtusse kokkuleppemenetluses, Lääne RPs on see 35% (2017.a 42%) ja Viru RPs 33% (2017.a 35%). Põhja RPs saadetakse kokkuleppemenetluses kohtusse 25% isikutest (2017.a 26%). Kui Lõuna, Lääne ja Viru piirkondades jäi otstarbekusega lõpetamiste osakaal 2018. aastal vahemiku 33-36%, siis 2017. aastal oli see vahemikus 22-27%. Põhja RPs on lõpetamiste osakaal kõige kõrgem (41%; 2017.a 32%). Põhja piirkonnas saadetakse lühimenetluses kohtusse 10% isikutest ning Viru (4%), Lääne (3%) ja Lõuna RPs (1%) on see oluliselt madalam. Üldmenetluse osakaal on piirkonniti sarnane, jäädes 9-12% vahele.

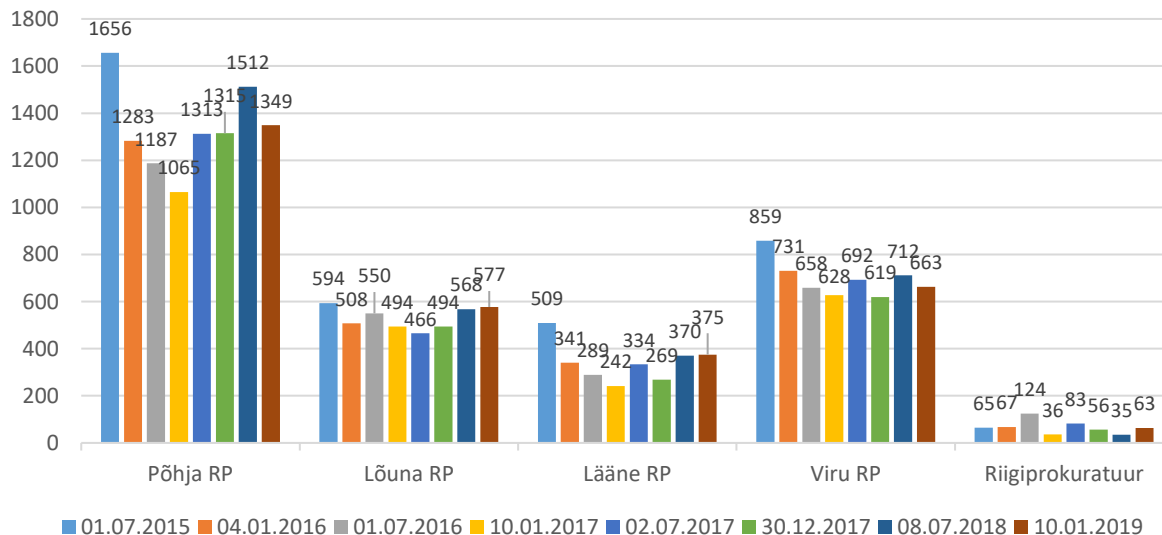
Joonis 3. Lõpliku menetlusotsuse saanud isikute osakaal menetlusliigiti piirkondade lõikes

Joonis 4. Otstarbekusega lõpetamine piirkondade lõikes (isikud)

1.3. MENETLUSE JÄÄK

ÕSA andmetel oli 10.01.2019 seisuga prokuratuuri menetluses (s.t menetluse staadium prokuratuuris) olevates kriminaalasjades 3027 kahtlustatavat, võrreldes aasta varasemaga kasvas isikute arv 274 võrra (10%). Menetluses olevate isikute arv kasvas Lääne RPs 39%, Lõuna RPs 17% ja Viru RPs 7%. Põhja RPs kasvas isikute arv kõige vähem (3%).

Joonis 5. Isikute arv prokuratuuris olevates kriminaalasjades piirkonniti⁵ 2015–2018

10.01.2019 seisuga oli kohtueelses menetluses (nii prokuratuuris kui uurimisasutuses) kokku 5716 isikut, neist uurimisasutuses 2689 (2017. a lõpp: 3082) ja prokuratuuris 3027 (2017 a lõpp: 2753)⁶. Kõige rohkem kahtlustatavaid kohtueelses menetluses on Põhja Ringkonnaprokuratuuri (2427) menetlustes.

⁵ Nii 01.07.2016 kui ka 10.01.2017 andmetele on võimalusel lisatud määratlemata piirkonnata kriminaalasjad käsitsi.

⁶ Ei sisalda 7 isikut, kellel prokuratuuri määratud päringu hetke seisuga pole.

Ühe prokuröri kohta on kõige enam isikuid kohtueelses menetluses sarnaselt varasemaga Viru Ringkonnaprokuratuuris (54). Võrreldes 2017. aasta lõpuga on menetluses isikute arv prokuröri kohta kasvanud kõikides piirkondades.

Tabel 3. 10.01.2019 seisuga kohtueelses menetluses olevate isikute arv menetluse staadiumi järgi

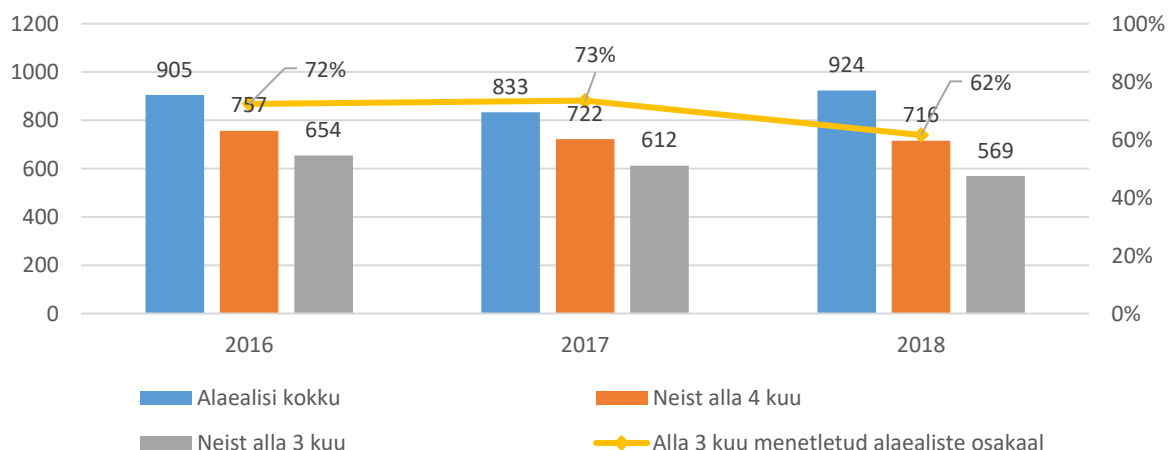
Prokuratuur	Uurimisasutus	Prokuratuuris	Kokku	Isikuid prokuröri kohta
Põhja RP	1078	1349	2427	41 (+4)
Lõuna RP	527	577	1104	36 (+5)
Lääne RP	359	375	734	41 (+8)
Viru RP	640	663	1303	54 (+5)
Riigiprokuratuur	85	63	148	12 (+2)

Prokuratuuris on 10.01.2019 seisuga menetluses 2510 kriminaalasja, mis on 12% rohkem kui aasta varem. Põhja RP menetluses oli 1147 (2.01.2018: 1074), Lõuna RPs 492 (431), Viru RPs 563 (491), Lääne RPs 290 (214) ja Riigiprokuratuuris 18 (16) kriminaalasja. Seega kasvas prokuratuuri menetluses olevate kriminaalaskade arv kõikjal, kõige suurem oli tõus nii arvu- kui ka protsentsuaalselt Lääne RPs.

2. ALAEALISTE MENETLUSPIKKUS

Lõpliku menetlusotsuse saanud alaealisi oli 2018. aastal 924, neist 569 ehk 62% alaealiste osas tegi prokuratuur menetlusotsuse vähem kui 3 kuuga alates esimesest ülekuulamisest (kuni 90 päevaga). Lõpliku menetlusotsuse saanud alaealiste arv kasvas võrreldes 2017. aastaga 10%.

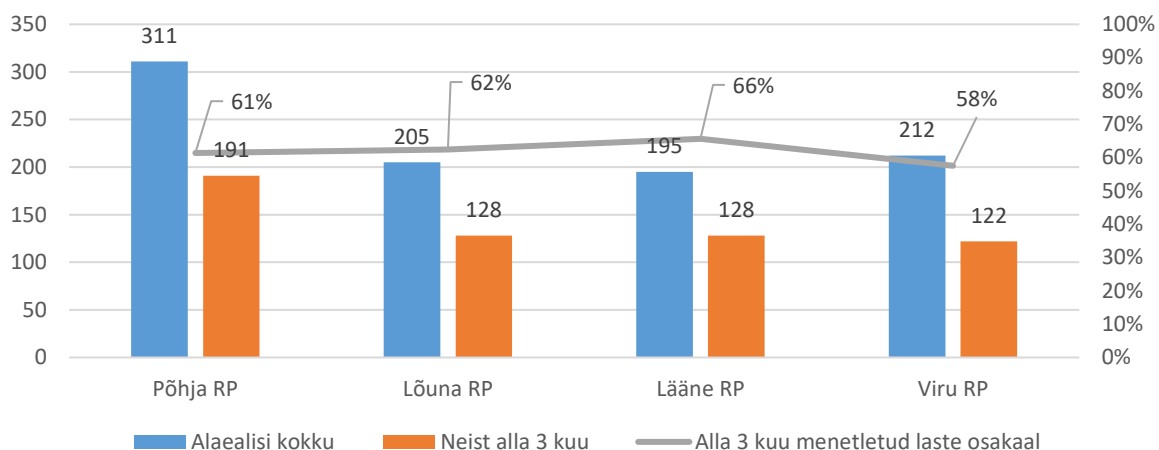
Võrreldes 2017. aastaga jäi alla 4 kuu (kuni 120 päeva) menetletud alaealiste arv samale tasemele, kuid kasvas menetletud alaealiste koguarv. Vähem kui 3 kuuga tegi prokuratuur lõpliku menetlusotsuse 62% alaealise osas (2017. a: 73%).

Joonis 6. Alaealiste menetluspikkus 2015–2018

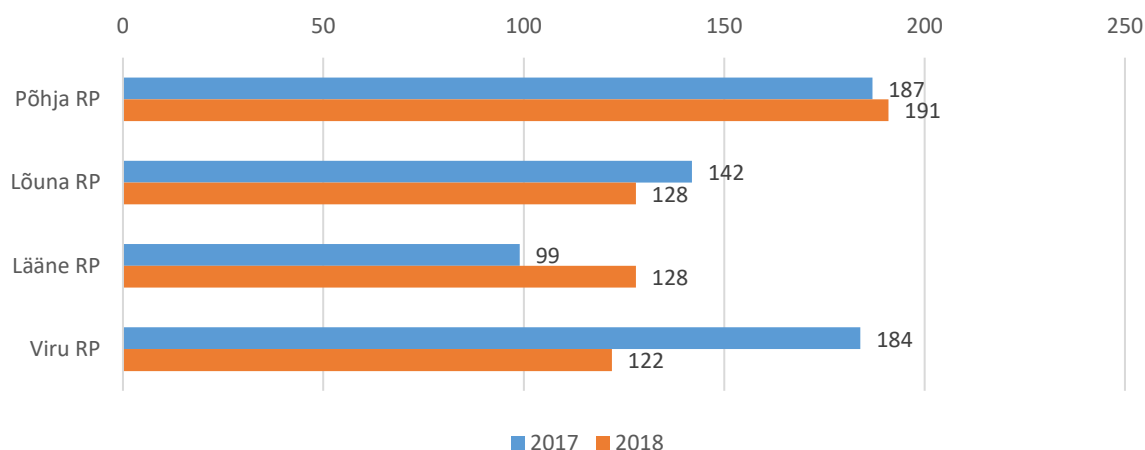
Lõpliku menetlusotsuse saanud alaealiste arv kasvas võrreldes 2017. aastaga kõige enam Lääne RPs (51%), järgnesid Lõuna RP (10%) ja Põhja RP (8%). Ainsana vähenes alaealiste arv Viru RPs (-8%). Põhja RPs menetletud alaealised moodustasid Eesti kogunäitajast sarnaselt 2018. aastaga 34%.

Vähem kui 3 kuu jooksul menetlusotsuse saanud alaealiste osakaal oli kõige kõrgem Lääne RPs (66%). Lõuna RPs menetleti vähem kui 3 kuuga 62%, Põhja RPs 61% ning Viru RPs 58% kriminaalaskadest.

Joonis 7. Alaealiste menetluspikkus piirkondade kaupa

Võrreldes 2017. aastaga vähenes alla 3 kuuga menetletud alaealiste osakaal küll kõikides piirkondades, kuid absoluutarvudes kasvas alla 3 kuuga menetletud laste arv Põhja RPs (2%) ja Lääne RPs (29%).

Joonis 8. Alla 3 kuuga lõpliku menetlusotsuse saanud alaealiste arv 2017–2018

Keskmiselt viidi menetlus laste osas läbi 87 päevaga (2017. aasta koondnäitaja oli 70 päeva). Kiireim oli menetlus Lääne (84) ja Lõuna (84) piirkonnas, järgnesid Viru (89 päeva) ja Põhja (89) piirkond.

3. MÕISTLIK MENETLUSAEG

3.1. MENETLUSE LÕPETAMINE SEOS MÕISTLIKU MENETLUSAJA MÖÖDUMISEGA

Riigiprokuratuur lõpetas 2018. aastal seoses mõistliku menetlusaja möödumisega (KrMS § 205²) menetluse 3 isiku suhtes ühes kriminaalasjas (2017: 1 isik, 2016: 3 isikut, 2015: 22 isikut). Tegu oli Viru RP menetlusega, mis oli pikalt kohtu menetluses ja siis tagastatud uue süüdistusakti koostamiseks.

Tabel 4. Mõistliku menetlusaja möödumisega prokuratuuris lõpetatud kriminaalasi

KRA nr	Kvalifikatsioon	Kahtlustuse kp
11930000427	KarS §-d 389 ¹ lg 2, 3; 347 lg 1; 348 lg 1; 280 lg 1	08.11.2011

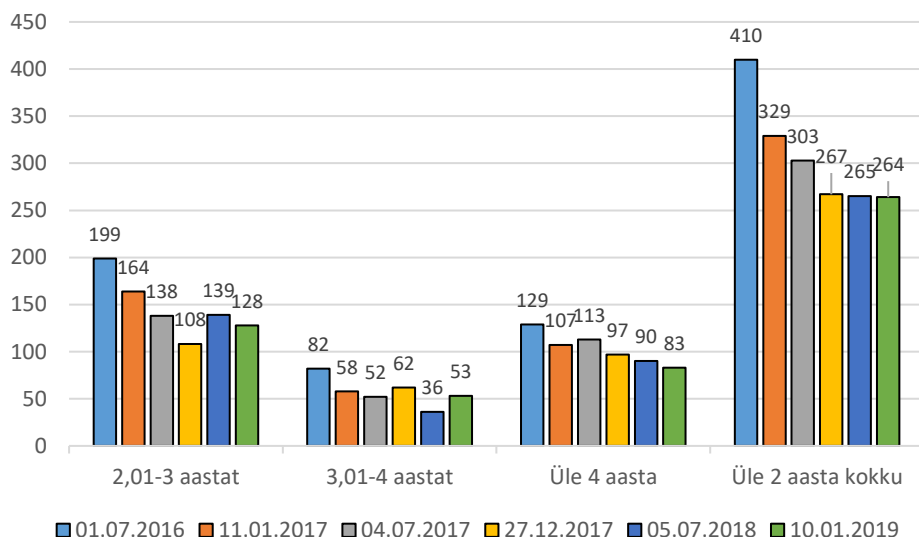
Perioodil viidi lõpule 46 (2017:60) kriminaalmenetlust (sh Viru RP 19, Põhja RP 13, Lõuna RP 10 ja Riigiprokuratuur 3) 53 (2017:64) kahtlustatava suhtes, kus menetlus kestis üle 4 aasta. Jätakuvalt tuleb

märkida, et kriminaalmenetlustest pooled (24) tuli lõpetada KrMS § 199 lg 1 p-de 1 või 2 tunnustel, sest põhjuseks oli asjaolu, et kahtlustatav oli aastaid tagaotsitav, aga kontrollimisel selgus, et seda kas realselt ei toiminud või polnud kõrvalehoidumine tõendatud või polnud isegi kuriteo koosseisu. Kohtusse saadeti 12 kriminaalasja ja 6 asjas kohaldati otstarbekusest lõpetamist. Üks kriminaalmenetlus anti üle Venemaale.

Seisuga 31.12.2018 oli aktiivses menetluses 5 (2017:5) kriminaalasja, kus kahtlustatavad on menetluses üle nelja aasta (3 Viru ja 2 Põhja RP).

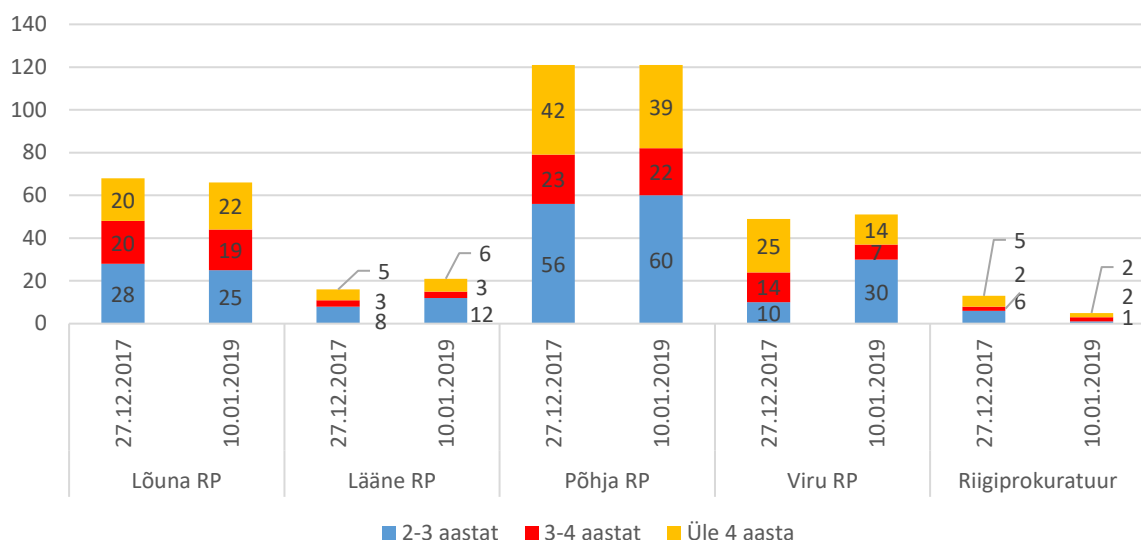
3.2. ÜLE 2 AASTA MENETLUSES OLNUD KRIMINAALASJAD

2019. aasta 10. jaanuari seisuga oli üle kahe aasta kahtlustatavaga kohtueelses menetluses 264 kriminaalasja. Võrreldes 2017. aasta lõpuga, kui menetluses oli 267 kriminaalasja, on üle kahe aasta menetluses olnud kahtlustatavaga kriminaalaskjade arv jäänud peaaegu samaks. Võrreldes aasta varasemaga vähenes 14 võrra üle 4 aastaste menetluste arv, 3 kuni 4 aastaste menetluste arv vähenes samas 9 võrra ning 2 kuni 3 aasta pikkuste menetluste arv kasvas 20 võrra.

Joonis 9. Üle kahe aasta menetluses olnud kriminaalasjad

Kõige enam on üle kahe aasta menetluses oleva kahtlustatavaga asju Põhja Ringkonnaprokuratuuris, kus selliste kriminaalaskjade arv jäi võrreldes aasta varasemaga samaks (121). Pikkade kriminaalaskjade arv kasvas Lääne RPs (15lt 21le) ja Viru RPs (49lt 51le) ning vähenes 7 võrra Riigiprokuratuuris (13lt 6le) ja 2 võrra Lõuna RP (68lt 66le).

Joonis 10. Üle 2 a menetluses asjade osakaal prokuratuuri tööpiirkonna järgi

Tabel 5. Üle kahe aasta menetluses olnud kriminaalasjad prokuratuuri tööpiirkonna järgi, 10.01.2018

	2-3 aastat	3-4 aastat	Üle 4 aasta	Kokku
Lõuna RP	25	19	22	66
Lääne RP	12	3	6	21
Põhja RP	60	22	39	121
Viru RP	30	7	14	51
Riigiprokuratuur	1	2	2	5
Kokku	128	53	83	264

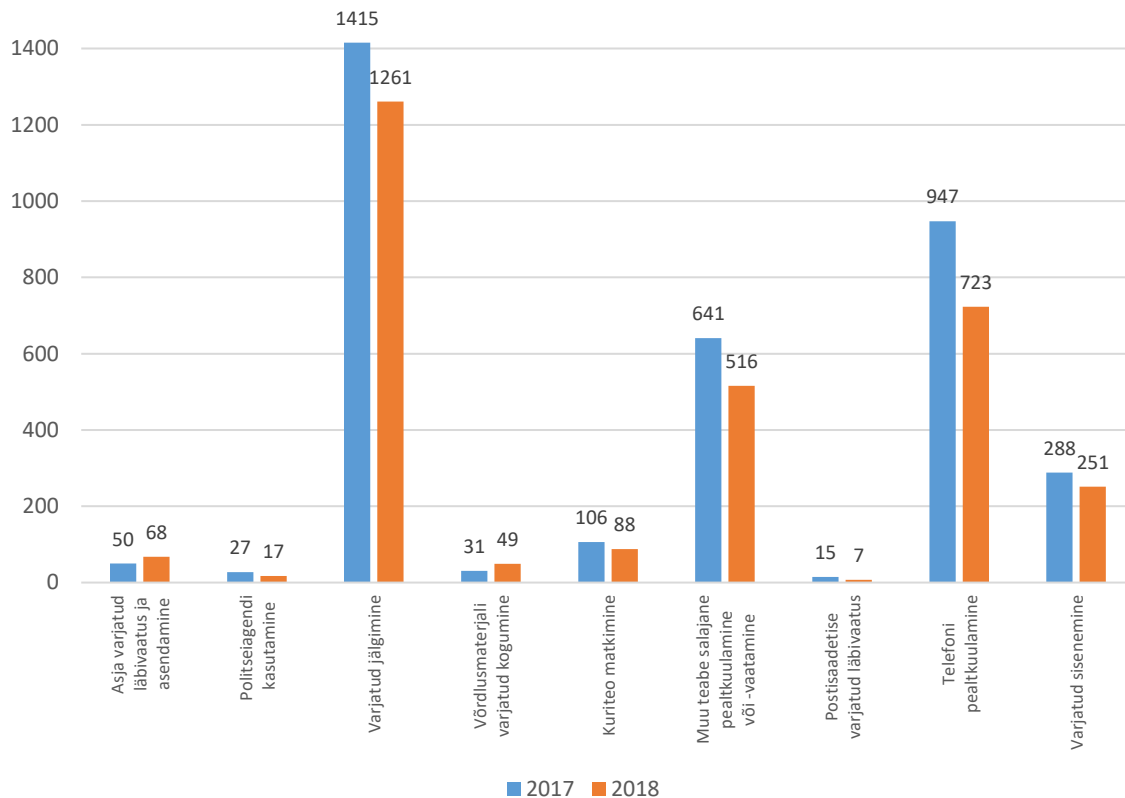
4. JÄLITUSTEGEVUS

Seoses uue jälitustegevuse infosüsteemiga korrigeeritakse andmetes ka 2017. aasta jälitusstatistikat ning esitatakse võrdlus uute andmete pinnalt.

Prokuratuur andis 2018. aastal 1085 jälitusluba ning kohus 810 jälitusluba (ühes loas võib olla mitu toimingut) kokku 4584 jälitustoiminguks 984 isiku suhtes. 2017. aastal andis prokuratuur 1240 ja kohus 938 jälitusluba kokku 5201 jälitustoiminguks.

Jälituslube andsid 2018. aastal 94 prokuröri.

Prokuratuur andis 2018. aastal (toimingute arv taotlustes) asja varjatud läbivaatuseks või asendamiseks 68 esmakordset luba, politseiagendi kasutamiseks 17 luba, võrdlusmaterjali varjatud kogumiseks 49 luba ning varjatud jälgimiseks 1261 luba. Kohtult taotles prokuratuur aastaga 88 esmakordset kuriteo matkimise luba, 723 telefoni pealtkuulamise luba, 516 muu salajase pealtkuulamise või -vaatamise luba, 7 postisaadetise varjatud läbivaatuse luba ning 251 varjatud sisenemise luba. Täiendavalt andis prokuratuur loa jälitustoimingu pikendamiseks või taotleti kohtult jälitustoimingu läbiviimise pikendamist kokku 1604 korral.

Joonis 11. Esmakordsed prokuratuuri poolt antud load ning kohtule esitatud taotlused (toimingute arv lubades ja taotlustes) 2017-2018 võrdlus

Kõige „populaarsemaks“ jälituse paragrahviks on KarS § 184, järgnevad § 255 ja § 199.

Võrreldes 2017. aastaga kasvas prokuratuuri lubade arv asja varjatud läbivaatamiseks ja asendamiseks (41%) ning võrdlusmaterjali varjatud kogumiseks (129%). Ülejäänud jälitustoiminguteks prokuratuuri lubade ja kohtule esitatavate taotluste arv langes.

Tabel 6. Load ja taotlused jälitustoiminguteks (toimingute arv) 2017-2018

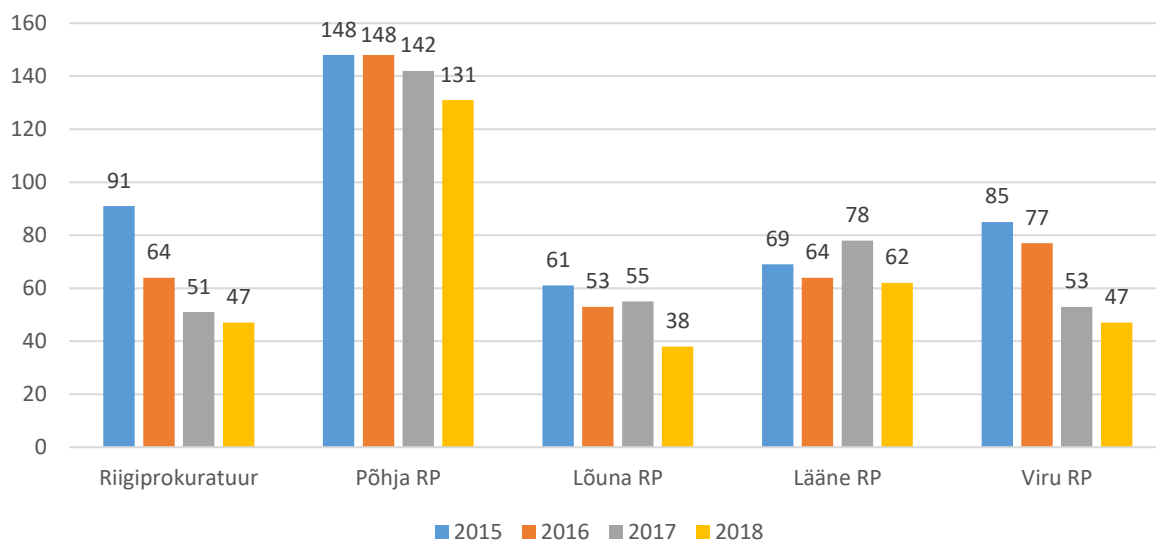
	Esmakordne		Korduvtaotlus		Kokku		Muutus	
	2017	2018	2017	2018	2017	2018	N	%
Prokuratuuri load								
Asja varjatud läbivaatus ja asendamine	50	68	26	39	76	107	31	41%
Politseiagendi kasutamine	27	17	1	3	28	20	-8	-29%
Varjatud jälgimine	1415	1261	646	579	2061	1840	-221	-11%
Võrdlusmaterjali varjatud kogumine	31	49	4	31	35	80	45	129%
Taotlused kohtule								
Kuriteo matkimine	106	88	18	36	124	124	0	0%
Muu teabe salajane pealtkuulamine või -vaatamine	641	516	367	349	1008	865	-143	-14%
Postisaadetise varjatud läbivaatus	15	7	2	0	17	7	-10	-59%
Telefoni pealtkuulamine	947	723	429	388	1376	1111	-265	-19%
Varjatud sisenemine	288	251	188	179	476	430	-46	-10%
Üldkokkuvõte	3520	2980	1681	1604	5201	4584	-617	-12%

Kohus jättis 2018. aastal prokuratuuri poolt jälitustoingu tegemiseks esitatud taotlustest täielikult rahuldamata 65 (2017. aastal 33).

Tabel 7. Kohtule esitatud jälitustoimingu taotluste täielikult rahuldamata jätmise (toimingute arv), 2017-2018

Toiming	2017	2018
Kuriteo matkimine	1	7
Muu teabe salajane pealtkuulamine või -vaatamine	14	26
Postisaadetise varjatud läbivaatus	1	
Telefoni pealtkuulamine	13	26
Varjatud sisenemine	4	6
Kokku	33	65

Lubade ja taotlustega seotud kriminaalasjade arv langes kõikides prokuratuurides.

2018. aastal esitati kohtule taotlusi isikutele jälitustoimingust teavitamise edasilükkamiseks KrMS § 126¹³ lg 4 alusel 41 ja seda 314 isiku suhtes (2017 – 92 isikut). Taotlus rahuldati 295 isiku suhtes. Kõige rohkem taotlusi esitati Riigiprokuratuurist (16 taotlust vastavalt 19 ja 127 isiku suhtes).

Tabel 8. Taotlused § 126¹³ lg 4 2018. aastal

	Kantud taotlused kokku	Taotluste Isikute arv	Kohtumäärused kokku	Kohtumääruste Isikute arv
Riigiprokuratuur	16	127	16	127
Põhja Ringkonnaprokuratuur	9	59	9	59
Lõuna Ringkonnaprokuratuur	6	47	6	47
Lääne Ringkonnaprokuratuur	5	19	5	14
Viru Ringkonnaprokuratuur	5	62	5	48
Kokku	41	314	41	295

5. VAHISTAMINE

Vahistatute arv, mis peale KrMS muudatuste jõustumist 2016. aasta septembris mõne kuu jooksul kiiresti vähenes, on jäänud 500 ja 600 vahele. 2018. aasta lõpul viibis vahi all 552 isikut⁷, mis on jäänud aasta varasemaga võrreldes samale tasemele (2017. a lõpul 558 isikut).

Kohtueelses menetluses viibis (31.12.2018 seisuga) vahi all 200 (36%) isikut, kohtumenetluses 352 (64%). Võrreldes aasta varasemaga on kohtueelses menetluses vahi all viibivate isikute arv jäänud samaks (2017. a lõpul oli kohtueelses menetluses vahistatuid 198).

⁷ Sealhulgas vahistatud, kes kannavad samaaegselt vangistust.

Alates 01.09.2016 ei või kohtueelses menetluses esimese astme kuriteos kahtlustatav olla vahistatud üle kuue kuu ning teise astme kuriteos kahtlustatav üle nelja kuu. 31.12.2018 seisuga oli kohtueelses menetluses viibinud vahi all üle nelja kuu kokku 18 isikut. Üle kuue kuu oli kohtueelses menetluses vahi all kolm isikut ühes kriminaalasjas.

Alates 01.09.2016 võib alaealist isikut kohtueelses menetluses hoida vahi all kuni kaks kuud. Isikuid, kes vahistati alaealisena, viibis aasta lõpus kohtueelses menetluses vahi all 3 (juulis 5, aasta varem 1). Alaealistest kaks olid kahtlustatavad esimese astme kuritegudes (KarS § 200) ning üks teise astme kuritegudes (§ 199).

Kaks kolmandikku (68%) kohtueelse menetluse vahistatutest oli kinnipidamisasutuses viibinud kuni kaks kuud.

Tabel 9. 31.12.2018 seisuga kohtueelses menetluses vahi all viibivate isikute seni vahi all viibitud aeg

Seni vahi all viibitud aeg	11.01.2017	13.07.2017	27.12.2017	01.07.2018	31.12.2018
Kuni 2 kuud	117	136	118	106	136
2,01-4 kuud	74	63	60	60	46
Üle 4 kuu	9	15	20	33	18

Jätakuvalt moodustavad kõige suurema osa vahistatutest narkokuritegudes kahtlustatavad ja süüdistatavad (27%). 19% vahistatutest on seotud varguste toimepanemisega ning 11% raskete eluvastaste kuritegudega.

Tabel 10. Vahi all viibivate (nii kohtueelses kui kohtumenetluses) isikute kuriteokvalifikatsioonid

Vahistatud kuriteoliigi alusel	Kuritegu	Isikuid 11.01.17	%	Isikuid 13.07.17	%	Isikuid 27.12.17	%	Isikuid 31.12.18	%
§ 113, 114, 118	Tapmine, mõrv, raske tervisekahjustus	65	12%	57	10%	58	10%	61	11%
§ 183-190, 392	Narkokuriteod	157	30%	168	29%	178	32%	148	27%
§ 141-146	Seksuaalkuriteod	20	4%	24	4%	26	5%	18	3%
§ 200, 214	Röövimine või väljapressimine	50	10%	42	7%	40	7%	43	8%
§ 115-117, 119, 120-136, 263, 274	Muu isikuvastane kuritegu	47	9%	47	8%	61	11%	78	14%
§ 199	Vargus	109	21%	124	22%	98	18%	103	19%
§ 201-213, 215-217 ²	Muu varavastane kuritegu	18	3%	31	5%	34	6%	17	3%
	Muud kuriteod	54	10%	71	14%	63	11%	78	14%
Kokku		521⁸	100%	564⁹	100%	558	100%	552¹⁰	100%

56% vahistatutest olid vahistatud Harju maakohtus, 22% Viru maakohtus, 16% Tartu maakohtus ning 7% Pärnu maakohtus.

6. TÖÖKOORMUS

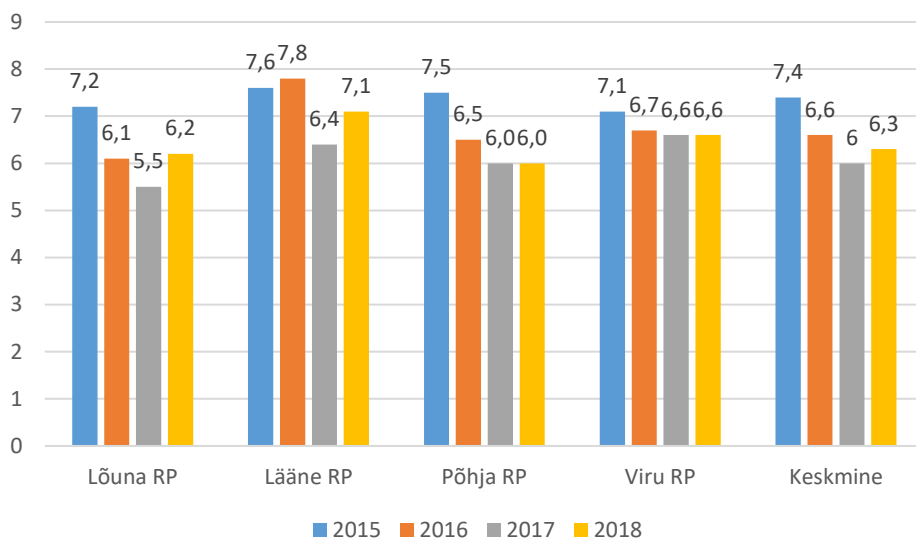
Keskmiselt menetles 2018. aastal vähemalt 10 kuud ringkonnaprokuratuuris töötanud prokurör ühes kuus lõpuni 6,3 kahtlustatavat, mis on 2017. aastast pisut kõrgem (6,0). Kõige enam kriminaalasju

⁸ Ühe isiku kuriteokvalifikatsioon oli märkimata.

⁹ Kuue isiku kuriteokvalifikatsioon oli märkimata.

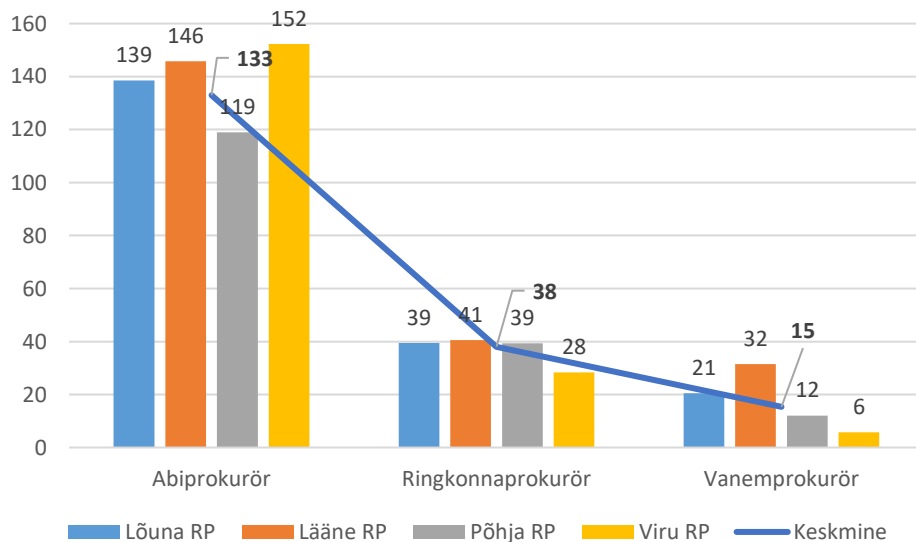
¹⁰ Kuue isiku kuriteokvalifikatsioon oli märkimata.

jõudis lõpliku menetlusotsuseni ühe prokuröri kohta kuus Lääne RPs (7,1), järgnes Viru RPs (6,6) ja Lõuna RP 6,2 isikuga kuus. Kõige vähem lõplikke menetlusotsuseid tehti kuus prokuröri kohta Põhja RPs (6,0). Võrreldes 2017. aastaga kasvas menetlusotsuste arv prokuröri kohta kuus Lääne ja Lõuna ringkondades ning jäi samaks Põhja ja Viru ringkonnas.

Joonis 12. Keskmine töökoormus tööloleva prokuröri kohta ühes kuus, 2015–2018

Abiprokurörid tegid 2018. aastal lõpliku menetlusotsuse keskmiselt 133 (2017: 121) isiku suhtes. Kõige kõrgem oli lõpliku menetlusotsuse saanud isikute arv abiprokuröri kohta Viru piirkonnas (152). **Ringkonnaprokuröride** koormus oli sarnaselt mullusele kõrgeim Lääne RPs (41 menetletud isikut). Keskmiselt tegi ringkonnaprokurör aastas menetlusotsuse 38 isiku (2017: 35) suhtes. **Vanemprokuröride** keskmine menetletud isikute arv oli 15 ning on 2017. aasta näitajast (11) kõrgem. Teistest kõrgem on näitaja nii Lääne kui ka Lõuna piirkonnas.

Joonis 13. Keskmine lõplike menetlusotsuse saanud isikute arv ringkonnaprokuratuuride lõikes

7. KONFISKEERIMINE

2018. aastal jõustunud lahenditega võeti kriminaalmenetluse käigus ära (arvestatud ka menetluse kestel vabatahtlikult hüvitatud nõudeid) kokku vara 5 339 427 euro väärtuses. Kriminaaltulu konfiskeeriti 2 211 061 euro väärtuses (olemasolev vara) ning konfiskeerimise asendamist rakendati 549 866 euro väärtuses (tagamata nõuded). Tsiviilhagi ja avalik-õigusliku nõude tagamiseks võeti kahtlustatavalt/süüdistavalt vara 549 866 euro väärtuses. Enam kui 2 miljoni euro ulatuses kahjunõudeid hüvitati menetluse kestel vabatahtlikult.

Tabel 11. Konfiskeeritud jm kriminaalmenetluses äravõetud vara

	Konfiskeeritud vara	Konfiskeerimise asendamine (tagamata nõuded)	Muud tagatud nõuded (tsiviilhagi, avalik-õiguslik nõue)	Menetluse kestel vabatahtlikult hüvitatud kahjunõuded	Kokku
Riigiprokuratuur	542 681	170 020	143 452	0	856 153
Lõuna RP	342 167	67 050	94 943	20 833	524 993
Lääne RP	53 203	3 624	23 103	1 160	81 090
Põhja RP	935 724	180 316	288 368	358 132	1 762 540
Viru RP	337 286	9 000	0	1 768 365	2 114 651
Kokku	2 211 061	430 010	549 866	2 148 490	5 339 427

2018. aastal konfiskeeriti¹¹ 174 kriminaalasjas kriminaaltulu 2 211 061 euro väärtuses, kriminaaltulu konfiskeerimisega kriminaalasjade arv langes aastaga 4% ning konfiskeeritud tulu 37%. Võrreldes 2016. aastaga kasvas konfiskeeritud kriminaaltulu 2%. Kõige enam vara konfiskeeriti Põhja RP (935 724) ja Riigiprokuratuuri (542 681 eurot) menetlustes. Suurim konfiskeeritud summa oli 250 000 eurot (Põhja RP prostitutsiooni ja kupeldamisega seotud kuriteos). Enam kui 100 000 eurot konfiskeeriti veel kolmes kriminaalasjas, millest kahte menetles Põhja RP ja ühte Riigiprokuratuur.

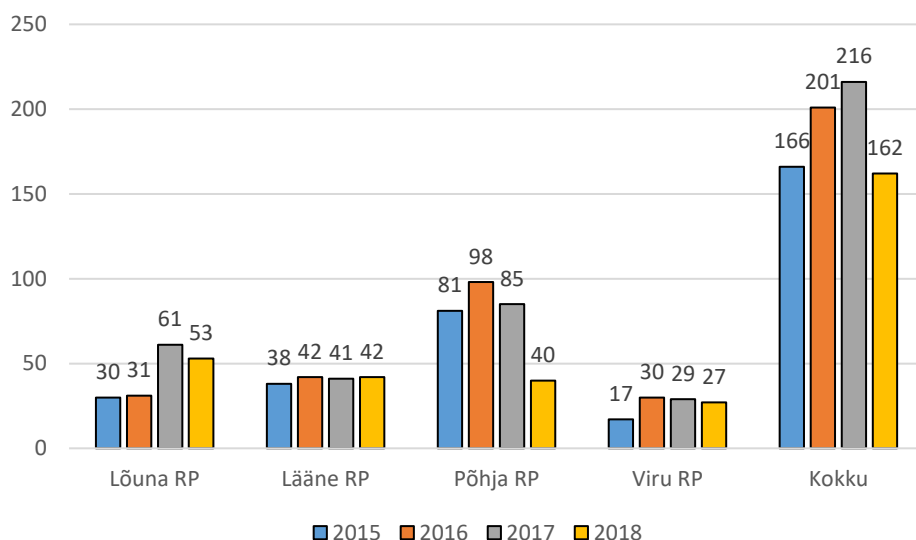
Konfiskeeritud vara väärtus oli väiksem kõikides piirkondades. Konfiskeerimisega kriminaalasjade arv kasvas Lõuna RPs ja Viru RPs ning jäi samaks Lääne RPs.

Tabel 12. Konfiskeeritud vara 2017–2018

	2017		2018	
	Kriminaalasjade arv	Konfiskeeritud vara väärtus	Kriminaalasjade arv	Konfiskeeritud vara väärtus
Riigiprokuratuur	25	1 434 278	15	542 681
Lõuna RP	16	273 631	17	145 476
Lääne RP	22	57 073	22	53 203
Põhja RP	89	998 985	76	935 724
Viru RP	28	743 421	43	337 286
Kokku	180	3 507 388	173	2 014 370

Kohus konfiskeeris joobes juhtidelt 162 sõidukit, mis on 25% vähem kui 2017. aastal (201). Võrreldes 2017. aastaga langes konfiskeeritud sõidukite arv Põhja RPs enam kui kaks korda ning jäi samale tasemele Lääne ja Viru RPs. Viru RPs langes konfiskeeritud sõidukite arv pisut enam kui kümnendiku võrra.

¹¹ Arvestatud on selliseid konfiskeerimisi, mille puhul vara oli reaalselt olemas või nõue tagatud. Ei sisalda tagamata või ülevõetud nõudeid.

Joonis 14. Mootorsõidukite konfiskeerimine 2015–2018

8. Prokuratuuri kuritegevusvastase tegevuse prioriteetide aruandlus

1. Alaealiste vastane seksuaalkuritegevus

Aruandluse eesmärk: Kontaktsetes kuritegudes süüdistuse saanud isikute arv kasvab võrreldes eelnenud aastaga. **Hinnatakse:** KarS § 141 lg 2 p 1 ning lapskannatanuga KarS § 143, KarS § 144, KarS § 145

Süüdistuse saanud isikute arv Eestis langes. Ainsana kasvas süüdistuse saanud isikute arv Lääne RPs. Põhja RPs on süüdistatavate arvu languse põhjuseks kriminaalmenetluse alustamiste arvu langus politseis. Osaliselt avaldas mõju ka Riigikohtu lahend nr 1-17-6580, mis muutis praktikat KarS §-de 141 ja 145 kohaldamisel, mille tõttu mõned menetlused tuli lõpetada. Lõuna RPs jäi alustatud kriminaalasjade arva samaks, kuid mõned menetlused tuli pärast põhjalikku uurimist siiski lõpetada.

Tabel 13. Süüdistuse saanud isikute arv, 2017–2018

	2017	2018	Muutus
KarS §141 lg 2 p 1	32	27	-5
KarS §144	5	2	-3
KarS §145	21	18	-3
Kokku*	50	45	-5

* Rida „Kokku“ ei võrdu ridade summaga ning juhul, kui isik on ühe kriminaalasja raames saanud süüdistuse erinevate asjaomaste paragrahvide alusel, on teda arvestatud ühekordselt.

Tabel 1.1. Põhja RP, süüdistuse saanud isikute arv, 2017–2018

	2017	2018	Muutus
KarS §141 lg 2 p 1	14	8	-6
KarS §144	1	1	0
KarS §145	12	6	-6
Kokku*	23	14	-9

* Rida „Kokku“ ei võrdu ridade summaga ning juhul, kui isik on ühe kriminaalasja raames saanud süüdistuse erinevate asjaomaste paragrahvide alusel, on teda arvestatud ühekordselt.

Tabel 1.2. Lõuna RP, süüdistuse saanud isikute arv, 2017–2018

	2017	2018	Muutus
KarS §141 lg 2 p 1	9	5	-4
KarS §144	3	1	-2
KarS §145	7	7	0
Kokku*	16	12	-4

* Rida „Kokku“ ei võrdu ridade summaga ning juhul, kui isik on ühe kriminaalasja raames saanud süüdistuse erinevate asjaomaste paragrahvide alusel, on teda arvestatud ühekordselt.

Tabel 1.3. Lääne RP, süüdistuse saanud isikute arv, 2017–2018

	2017	2018	Muutus
KarS §141 lg 2 p 1	4	11	7
KarS §144	0	0	0
KarS §145	1	3	2
Kokku*	5	14	9

* Rida „Kokku“ ei võrdu ridade summaga ning juhul, kui isik on ühe kriminaalasja raames saanud süüdistuse erinevate asjaomaste paragrahvide alusel, on teda arvestatud ühekordselt.

Tabel 1.4. Viru RP, süüdistuse saanud isikute arv, 2017–2018

	2017	2018	Muutus
KarS §141 lg 2 p 1	5	3	-2
KarS §144	1	0	-1
KarS §145	1	2	1
Kokku*	6	5	-1

* Rida „Kokku“ ei võrdu ridade summaga ning juhul, kui isik on ühe kriminaalasja raames saanud süüdistuse erinevate asjaomaste paragrahvide alusel, on teda arvestatud ühekordselt.

2. Kiire kohtueelne menetlus alaealiste poolt toime pandud kuritegudes

Aruandluse eesmärk: 80% alaealistest kahtlustatavatest menetletakse vähem kui 3 kuuga.

Vähem kui kolme kuuga menetleti 2018. aastal 62% alaealistest (2017. aastal 73%). Kõikides ringkonnaprokuratuurides oli menetluskiiruse languse põhjuseks 01.01.2018 jõustunud seadusemuudatused. Alaealiste erikohtlemine eeldab nüüd oluliselt personaalsemat lähenemist ja sobiliku meetme leidmist, mis konkreetset alaealist aitaks. Kuna sageli on vaja tegeleda probleemi lahendamiseks ka kogu perekonna jaoks vajaliku programmi leidmisega või ümarlaua kokkukutsumisega (nt 7 erinevast ametkonnast inimeste kokkusaamisega), siis need asjad võtavad rohkem aega kui eelmise seaduse redaktsioonis toodud võimalused kohaldada alaealisele kas ÜKT-d, saata alaealiste komisjoni või kohtusse. Tegelikult esineb ka üsna palju tõrkeid ühe või teise paberil eksisteeriva programmi reaalsuses rakendamisega. Samas usuvad kõik, et need probleemid aja jooksul tasanduvad.

3. Kiire kohtueelne menetlus alaealiste vastu toime pandud isikuvastastes kuritegudes

Aruandluse eesmärk: 80% alaealise kannatanuga KarS § 121 lg 2 p2 kriminaalasjadest menetletakse vähem kui 3 kuuga.

Vähem kui kolme kuuga menetleti 2018. aastal 41% alaealise kannatanuga kriminaalasju, mis oli alustatud peresisises kehalises väärkohtlemises. Eesmärk jäi saavutamata kõigis ringkonnaprokuratuurides. Põhiliseks põhjuseks oli asjaolu, et eesmärk püstitati alles kevadel 2018, mistõttu oli menetluses palju varasemaid kriminaalasju. Lisaks oli põhjuseks (Põhja ja Lõuna RPs) ka teatud ressursipuudus politseis, sest lapskannatanutega tegelevad uurijad peavad samal ajal menetlema ka alaealiste kahtlustatavatega kriminaalasju, mis on samuti kõik prioriteetsed. Viru RPs on põhjuseks abiprokuröride suur koormus.

	Alla 3 kuu menetletud	Kokku	Alla kolme kuu %
Lõuna Ringkonnaprokuratuur	5	11	45%
Lääne Ringkonnaprokuratuur	14	31	45%

Põhja Ringkonnaprokuratuur	14	40	35%
Viru Ringkonnaprokuratuur	6	19	32%

4. Perevägivald

Aruandluse eesmärk:

1) Ühe nädalaga lõpliku menetlusotsuseni jõudvate kriminaalasjade osakaal kasvab. (KarS § 121 lg 2 p 2 kuritegudes)

Ühe nädalaga lõpliku menetlusotsuseni jõudvate kriminaalasjade osakaal on suurenenud. Ühe nädalaga jõudis 2017. aastal lõpliku menetlusotsuseni 97 (8%) kriminaalasja 1248st. 2018. aastal jõudis ühe nädalaga lõpliku menetlusotsuseni 125 (9%) kriminaalasja 1325st.

Tabel 14. Ühe nädalaga menetletud KRAde osakaal, 2018

	Ühe nädalaga menetletud	Kokku menetletud	Ühe nädalaga menetletud KRAde osakaal
Lõuna Ringkonnaprokuratuur	9	242	4%
Lääne Ringkonnaprokuratuur	28	202	14%
Põhja Ringkonnaprokuratuur	42	521	8%
Viru Ringkonnaprokuratuur	46	360	13%
Kokku	125	1325	9%

Tabel 15. 2018. aastal ühe nädalaga lõpliku menetlusotsuseni jõudvate kriminaalasjade osakaal

2) Lähenemiskeeldude rakendamine kasvab (kõik kuriteod).

Lähenemiskeeldude rakendamine on võrreldes 2017. aastaga kahekordistunud. 2017. aastal kohaldati ajutist lähenemiskeeldu 22 isikule, 2018. aastal oli selliseid isikuid 45 (lisaks jäeti 5 isiku suhtes jäeti lähenemiskeeld kohaldamata, neist 2 juhul seoses kannatanu loobumisega taotlusest, seega kokku tehti ajutise lähenemiskeeldu määrus 50 isiku suhtes).

5. Raske korruptsioon

Aruandluse eesmärk:

1) Korruptsiooniga seotud kriminaalasjade arv, kus on konfiskeeritud kriminaaltulu, kasvab.

2017. aastal konfiskeeriti raske korruptsiooniga seotud kriminaalasjades kokku 16 195 eurot 5 kriminaalasjas. Konfiskeerimise asendamist kohaldati kahes kriminaalasjas 11 850 euro ulatuses. Kokku 6 kriminaalasja.

2018. aastal konfiskeeriti ühes kriminaalasjas¹² sularaha (117 000 eurot) ning kolmes asjas¹³ kohaldati asenduskonfiskeerimist (kogusummas 129 266). Kokku 4 kriminaalasja.

2) Kohtusse saadetud kriminaalasjade arv prioriteetsetes korruptsiooniaasjades

2017. aastal saadeti kohtusse 13 ja 2018. aastal 12 prioriteetset kriminaalasja.

Tabel 16. Kohtusse saadetud prioriteetsed kriminaalasjad

	2017	2018

¹² 1-18-2357 (17913000031)

¹³ 1-18-4389 (18700000032); 1-18-4321 (18730000188); 1-18-4384 (18221000028)

Lõuna Ringkonnaprokuratuur	2	2
Lääne Ringkonnaprokuratuur	4	3
Põhja Ringkonnaprokuratuur	3	3
Viru Ringkonnaprokuratuur	2	0
Riigiprokuratuur	2	4
Kokku	13	12

Ülaltoodud tabelist nähtub kokkuvõtte 2018. a raske korruptsiooni süüdistustega menetlusotsustest. Seitsmes ülalmainitud kriminaalmenetluses esitati isikutele altkäemaksu andmise ja võtmisega seotud süüdistusi, kolm menetlust olid seotud konkurentsikuriteo ja toimingupiirangute rikkumisega, ülejäänud omastamise jm kuritegudega. 2018. a Viru RP-s süüdistusi raskes korruptsioonis ei esitatud, võib selgitada sellega, et 2018. a tegeleti Viru RP-s aktiivselt kohtu- või kohtueelses menetluses olevate kriminaalasjadega.

Eesti Vabariigi julgeoleku ja majanduse seisukohalt esineb korruptsiooniriske transpordi, eriti raudteetranspordi sektoris. Näideteks sellistest kriminaalasjadest on 15913000052/1-18-1671, 15913000052/1-18-1671 ja 18700000032/1-18-4389. Eelnimetatud kriminaalasjade raames esitati süüdistusi AS Eesti Raudtee tegevust mõjutanud kuritegudes – nii riigihangetega seotud kuritegudes kui altkäemaksuga seotud kuritegudes. Korruptsiooniriske esineb ka IT-valdkonnas (17700000067/1-18-8101) ning meditsiinisektoris. Meditsiinisektori korruptsiooniriskidena saab esile tuua nii raviteenuse osutamisega seotud riskid (kriminaalmenetlus 17221000111/1-18-4321, milles esitati M. Levinile ja M. Lepikule süüdistused altkäemaksu võtmises patsientide lähedastelt) ning haiglate opereerimisega ning nende varustamisega seotud riskid (nt kriminaalasi nr 15221000060/1-18-10195, mille raames süüdistati PERH infrastruktuuritehnika teenistuse tehnikadirektor I. Millit mh altkäemaksu võtmises).

SA-ga Tallinna Televisioon seotud kriminaalmenetluse, OÜ-ga Kehtna Elamu seotud kriminaalmenetluse ning MTÜ Pärnu Kalevi Tenniseklubi näitel saab osundada sellele, et riske esineb ka kohalike omavalitsuste kontrolli all olevate asutuste varade käsutamises, peamiselt omastamisriski näol.

Oluliste kohtuotsusteni jõuti 2018. a järgmistes kriminaalasjades: Kriminaalasjad nr 17913000031/1-18-2357 ja nr 18700000032/1-18-4389, milledes mõistis kohus Eesti Raudtee juhatuse liikme ja liiklusdirektor Sergei Fedorenko süüdi altkäemaksu võtmises 171 000 euro väärtuses ja altkäemaksu vahendamises Venemaa Raudtee ametnikule ning Sergei Balõbini altkäemaksu andmises. AS Lääne-Tallinna Keskhaigla hooldusravikliiniku juhataja ja raviarst Mark Levin ja õendusjuht Mare Leppik mõisteti kriminaalasjas nr 17221000111/1-18-4321 süüdi altkäemaksu võtmises.

Eeltoodud menetluste mõjuna on teadvustatud riske nii ülal kirjeldatud sektorites, kui konkreetsetes kohaliku omavalitsuse üksustes või asutustes laiemalt. Nii M. Lepiku ja M. Levin suhtes läbiviidud menetlus kaasa selle, et valdkond vaadati haigla juhtkonna poolt üle ja viidi sisse nii juhtimis- kui ka järelevalvepõhiseid muudatusi. Korruptsiooniriske teadvustati ka Tartu, Tallinna ja Pärnu linnavalitsustes - tehti ennetustööd, linnavalitsuse ametnikele teadvustati võimalikke riskikohti. Eelneva tulemusena on omavalitsuste kulutused suurema tähelepanu all. Koosmõjus teiste linna korruptsioonijuhtumitega on Tallinna linnavalitsus hakanud rohkem tegelema korruptsiooni ennetamise ja selle uurimisega.

Korruptsioonikuritegudega seoses saab esile tuua järgmiseid väljakutseid. Endiselt tuleb tähelepanu pöörata meditsiinisektoris toimuvale ning riigile strateegilistes olulistest valdkondades. Arvesse võttes majanduskeskkonda mõjutavat – majanduskasvu ning aktiivset ehitustegevust, võib nii erasektori kui avaliku sektori korruptsiooniriske esineda ka eeltoodud valdkondades.

6. Tugevatoimeliste uimastite tootmine ja laiaulatuslik levitamine

Aruandluse eesmärk:

1) Üledoosidega seotud surmad 1x aastas.

Esialgsetel andmetel leidis 2018. aastal aset 40 üledoosidega seotud surmajuhtumit, neist 24 seoses fentanüülidega. 2017. aastal oli surmajuhtumite arv oluliselt suurem – 110 (neist 81% fentanüülidest).

2) KarS § 184 lg 2¹ süüdistusega kohtusse saadetud kriminaalasjade arv.

2017. a: kohtusse saadeti 15 isikut kümnes kriminaalasjas.

2018. a: kohtusse saadeti 17 isikut kuues kriminaalasjas.

Tabel 17. Kohtusse saadetud prioriteetsed kriminaalasjad

	2017		2018	
	Isikud	KRAAd	Isikud	KRAAd
Lõuna Ringkonnaprokuratuur	0	0	1	1
Lääne Ringkonnaprokuratuur	0	0	3	1
Põhja Ringkonnaprokuratuur	6	4	11	3
Viru Ringkonnaprokuratuur	1	1	1	1
Riigiprokuratuur	8	5	0	0
Kokku	15	10	17	6

3) Narkokuritegudega seotud kriminaalasjade arv, kus on konfiskeeritud kriminaaltulu, kasvab.

2017. aastal konfiskeeriti narkokuriteoga (kõik narkokuriteod) kriminaalasjades 1 131 990 eurot 142 kriminaalasjas (ei ole arvestatud asenduskonfiskeerimisi).

2018. aastal konfiskeeriti narkokuriteoga kriminaalasjades kuritegelikku tulu kogusummas 904 759 eurot 146 kriminaalasjas (ei ole arvestatud asenduskonfiskeerimisi).

	2017	2018	Muutus
Lõuna Ringkonnaprokuratuur	42 980	81 848	38 868
Lääne Ringkonnaprokuratuur	14 983	49 328	34 345
Põhja Ringkonnaprokuratuur	211 510	258 990	47 480
Viru Ringkonnaprokuratuur	60 564	241 081	180 517
Riigiprokuratuur	801 954	273 511	-528 443
Kokku	1 131 990	904 759	-227 231

Pärast 2017.a teises pooles kriminaalasjades nr 1-17-11657, 1-17-8968 ja 1-17-10573 toimunud kinnipidamisi vähenes mullu nii fentanüüli, furanüülfentanüüli kui ka karfentanüüli kättesaadavus oluliselt: fentanüüli leiti kokku 91 grammi (vs 9792 grammi 2017.a-l), furanüülfentanüüli 103 grammi (vs 260 grammi 2017.a-l) ning karfentanüüli 33 grammi (vs 165 grammi 2017.a-l). Ent nende, enim ohtlikemate fentanüülide analoogide asemel ilmus mullu Eesti turule täiesti uue fentanüülina tsüklopropüülfentanüül, mida leiti mullu esialgsetel andmetel kokku 50-l korral kokku 276 grammi. Samas on tegemist fentanüülist lahjema ainega.

Eelnev osundab, et kõige ohtlikemate narkootiliste ainete kättesaadavus on oluliselt vähenenud õiguskaitseasutuste aktiivse tegevuse mõjul. Kui aastatel 2007-2016 analüüsiti EKEI-s keskmiselt ca kilo erinevaid fentanüüle (erandiks oli 2017, mil kahe suure kriminaalmenetluse tulemusena oli EKEI töölaual aasta peale kokku rohkem kui 10 kilo fentanüüli), siis 2018. aastal tuvastati erinevate süüteomenetluste raames kokku ca 500 grammi fentanüüle. Sealhulgas leiti valdav osa aineist viie kriminaalasja raames (370g/500g)¹⁴.

Ka süüteomenetluste raames fentanüülide avastamise sageduse vähenemine pea kolm korda (122 vs 330) ilmestab, et kõige ohtlikemate narkootiliste ainete kättesaadavus on oluliselt vähenenud. Fentanüülide levipiirkond on jäänud muutumatuks: eeskätt Harjumaal (91/122), vähesemal määral ka Ida-Virumaal (30/122),

¹⁴ Põhja Ringkonnaprokuratuur ja Põhja prefektuur keskendusid mullu eeskätt tsüklopropüülfentanüüli suures koguses levitajate tegevuse tõkestamisele. Kriminaalasjades nr 1-18-7504, 1-18-8308, 1-18-8337 ja 1-18-9806 peeti kinni neli isikut ning ühtlasi kõrvaldati käibest kokku ca 250 grammi tsüklopropüülfentanüüli. Kriminaalasjas nr 1-18-5146 mõisteti süüdi isik 88 grammi fentanüüli käitlemises. Ülejäänud ca 3 g fentanüüli, ca 25 g tsüklopropüülfentanüüli, ca 103 g furanüülfentanüüli ning ca 33 g karfentanüüli 33 leiti ülejäänud 117 süüteomenetluste raames.

ühel korral leiti väikeses koguses fentanüüli Viljandis kinni peetud kahtlustatavalt, kes oli selle omandanud isiklikuks tarvitamiseks Tallinnast.

Vaatamata asjaolule, et fentanüüli ja selle analoogide käitlemine on täna jätkuvalt pigem marginaalne, siis teistest tugevatoimelistest narkootilistest ainetest käideldakse jätkuvalt suures koguses amfetamiini. Erinevalt fentanüülist, mida käideldakse eeskätt Harjumaal ja Ida-Virumaal, käideldakse amfetamiini üle Eesti. Aine kättesaadavust ilmestab tõik, et mullu Ida-Virumaal kriminaalasjas nr 1-18-5815 likvideeritud ca 160 liitri vedela amfetamiini kõrvaldamine käibelt ega ka amfetamiini levitamisele suunatud nn Kemerovo ja nn Martovoi kuritegelike ühenduste (kohtuasjad 1-18-437 ja 1-18-7086) tegevuse piiramine ei evinud oodatud üle-eestilist amfetamiiniturgu muutvat mõju.

Samas tuleb tähele panna, et Tallinnas ja Harjumaal on käideldavad kogused üldjuhul mõnevõrra suuremad ning väiksemates linnades võib nõ turgu mõjutavaks koguseks olla ka ca 100 grammi amfetamiini. Näiteks Viru Ringkonnaprokuratuuri kriminaalasjades nr 1-18-8365 ja 1-18-72 mõlemas ca 4 kilo amfetamiini ja Lääne Ringkonnaprokuratuuri kriminaalasjas nr 1-18-8218 ca veerand kilo metamfetamiini/amfetamiini käitlevate isikute kinnipidamine mõjutas kohalikku turgu. Lõuna-Eesti turgu mõjutas Lõuna Ringkonnaprokuratuuri kriminaalasjades nr 1-18-2946 ja 1-18-4226 Tartut amfetamiiniga varustavate isikute süüdimõistmine.

Virust tuleb eraldi välja tuua ka kriminaalasjad 1-18-1926, 1-18-151, 1-18-185 ja 1-18-729, milles kokku 12 isiku kinnipidamise ja neile süüdistuste esitamisega tõkestati Ida-Virumaal pärast Roman Smirnovi kuritegeliku ühenduse tegevuse halvamist uue potentsiaalse narkootikumide käitlemisele suunatud kuritegeliku ühenduse teke.

Lääne piirkonda mõjutavatest teistest kriminaalasjades tuleb välja tuua kriminaalasi nr 1-18-2232, milles kolm isikut mõisteti süüdi pooleteise kilogrammi äärmiselt puhta kokaiini tarnimises Leedust Eestisse. Lääne Prefektuur tõkestas nimetatud kriminaalasjas Pärnumaal ligi 20 000 inimesele narkojoobe tekitamiseks mõeldud mõjudoosi ulatuses kokaiini, mis oleks oluliselt mõjutanud kohalikku narkoturgu.

Lõuna piirkonda mõjutavatest teistest kriminaalasjadest tuleb välja tuua esiteks kriminaalasia nr 1-18-3836, milles mõisteti süüdi isik, kes varustas Lõuna-Eestit enam kui 18 700 *ecstasy* tableti, 1 kg HEX pulbri, 2 kilo MDMA, 302 grammi kokaiini, 3,115 kilo amfetamiini ja 100 gr marihuanaga (teenis kriminaaltulu 136 875 eurot). Samuti võib Lõuna piirkonda oluliselt mõjutavatest kriminaalasjadest välja tuua nn kohalike romade kogukonnas mõju omavate pikaajaliste narkolevitajatega kohtuasja nr 1-18-299.

Kokkuvõttes, enim ohtlikest narkootilistest ainetest on fentanüüli kättesaadavus pärast 2017.a teises pooles toimunud õiguskaitseasutuste tõhusat tegevust jätkuvalt väike. Fentanüülide turgu monitooritakse ning võimalikud turu hõivamise katsed on seni õiguskaitseasutuste poolt edukalt eos likvideeritud. Selle kõrval on üha rohkem ressursi panustatud amfetamiinide kättesaadavuse vähendamisele, kuid senised menetlused ei ole oodatud mõju avaldanud. Seetõttu on otstarbekas jätkuvalt panustada ressursi amfetamiinide levitamisele suunatud gruppide ja ühenduste tegevuse likvideerimisele ning amfetamiinide valmistajate ja suures koguses importijate tabamisele. Harjumaal ja Ida-Virumaal avaldaks tõenäoliselt mõju korraga enam kui viis kilo amfetamiini käitlevate isikutele keskendumine, piirkondades avaldaks kohalikku mõju ka märksa väiksemaid koguseid amfetamiini käitlevate isikute tegevuse lõpetamine.

7. Suure kahjuga majanduskuritegevus

Aruandluse eesmärk:

1) Konfiskeeritud kriminaaltulu/tagatud avalikõiguslike nõuete kasv majanduskuritegudes.

Suure kahjuga majanduskuritegude asjades oli 2018. aastal konfiskeeritud vara, tagatud avalikõiguslike nõuete, ülevõetud tsiviilhagide ning menetluse kestel vabatahtlikult hüvitatud kogusumma 2 655 781 eurot.

2) 75% kriminaalasjade menetlusaeg prokuratuuris on alla 4 kuu (nii MTA kui MKB asjad).

Ringkonnaprokuratuuridelt ja Riigiprokuratuurilt kogutud info põhjal 52-st MTA ja MKB kriminaalasjast 26 (50%) olid prokuratuuris alla 4 kuu.

3) Analüüsipõhiste majandusasjade osakaal MKB-s on üle 60 %-i.

2018 alustatud kümnest kriminaalmenetlustest oli 1 analüüsipõhine, seega 10%.

Kõige keerulisemaid prokuratuuri menetluse jõudvaid majanduskuritegusid menetleb KKP MKB ning seetõttu on just nende töö pinnalt võimalik teha ka üldistavaid järeldusi majanduskeskkonda mõjutava majanduskuritegevuse kohta. Politseiprefektuuridest on majanduskuritegudele spetsialiseerunud menetlusüksus olemas vaid Põhja prefektuuris. Prefektuurides olevatest majandusalastest kriminaalasjadest enamus on omastamised ja maksejõuetuste põhjustamised, raamatupidamise nõuete rikkumised. Seejärel tulevad tegevusloata tegevused ja muud kuriteokoosseisud. Kuivõrd peamiselt alustatakse prefektuurides menetlusi avalduste alusel, ei saa ühegi kuriteoliigi suuremat esinemist või märgatavaid suundumisi täheldada. Oluline on esile tuua asjaolu, et 2018. a on õiguskaitseasutused teinud aktiivset tööd selleks, et kahtlustatavad heastaksid kannatanutele kuriteoga tekitatud kahjusid juba menetluse vältel. Peamiselt on see toimunud majanduskuritegude menetlemisel.

Majanduskuritegude büroo saatis 2018. aastal prokuratuuri kokku 23 kriminaalasja, millest oli kokku 143 kuriteoepisoodi, 170 kahtlustatavat sh 32 juriidilist isikut. Kriminaalasjades arestiti kriminaaltulu kahtlusega vara 5 660 458,51 eurot. Olulisemad 2018. a prokuratuuri saadetud kriminaalasjadest olid järgmised:

KKP MKB menetlustalitusel olnud kriminaalasi nr 16221000133, mille esitati kahtlustus P. Gammerile, H. Hirvele ja teistele kahtlustuses nimetatud kuritegelikku ühendusse kuulunud isikutele. Eelnimetatud kriminaalasja raames arestiti kahtlustatavate vara 1 289 613,10 euro eest ja hüpoteeki seati varale 3 842 354 euro väärtuses. Nimetatud menetlus oli aja- ning ressursikulukas ning mõjutas seega ka teiste pooleliolevate menetluste kulgemist. Samas paranes kahtlustatavatega (praeguseks süüdistatavatega) seotud juriidiliste isikute maksulaekumine märgatavalt juba kohtueelse menetluse käigus, seega oli menetlusel otsene mõju majanduskeskkonnale.

Ringkonnaprokuratuuride menetlustes olnud majanduskuritegudest mõjutasid 2018. a majanduskeskkonda kõige suuremal määral eurotoetuste väärkasutamisega seotud menetlused ning maksejõuetuse põhjustamised.

Lääne Ringkonnaprokuratuuri menetluses olev kriminaalasi nr 15221000135 (soodustuskelmus). Margo Berensile esitatud süüdistuse kohaselt pandi tema organiseerimisel ja juhtimisel Saare maakonnas toime vähemalt 13 kuriteoepisoodi. PRIA maksis taotlejatele välja kokku 1 973 564,98 eurot, mille ulatuses on kriminaalmenetluses kahtlustatavate vara arestitud. Lõuna Ringkonnaprokuratuuri menetluses olevas kriminaalasjas nr 14760000050 (Lõuna Ehituse OÜ soodustuskelmus) said kahtlustuse 13 füüsilist ja 7 juriidilist isikut. Soodustuskelmused pandi toime ajavahemikus 2006 – 2015 ning kokku saadi toetustega struktuurifondidelt (valdavalt PRIA, lisaks EAS) toetusi summas 2 138 416,24 eurot, 903 354,41 euro ulatuses jäid toetused katsestaadiumi. Kriminaalasjas nr 17760000026 (UP Varud OÜ) said kahtlustuse Aivo Pärn, Jaan Uiho ja Oliver Kruuda. Teostati Oliver Kruuda juhitava AS Tere huvides ettevõttele kahjulikke tehinguid, mille tulemusena kahjustati UP Varud OÜ varalist seisundit erinevate osategevustega kokku 1 857 308,45 euro ulatuses ja põhjustati ettevõtte pankrot. Viru Ringkonnaprokuratuuri menetluses olev kriminaalasi nr 16221000148 AS Novotrade Invest (soodustuskelmus). Läbirääkimistel prokuratuuri ning EASi osavõtul jõudsid kahtlustatavad otsusele, et kahju tuleb hüvitada ja maksid EASile kogu saadud toetuse summas 999 999,0 eurot tagasi. Eelnimetatud menetlus lõpetati otstarbekuse kaalutlusel.

Prokuratuuri ning politsei ühised eesmärgid majanduskuritegude menetluseks on järgmised: menetlusjäägi vähendamine, grupipõhisele menetlusele üleminek, süsteemne kriminaalteabe kogumine olukorrapildi tarbeks sisendi andmiseks ning jälitusvõimekuse suurendamine. Olulisteks tulevikusuundadeks on finantskuritegevus, millega tegeleb eraldi üksus ning suure kahjuga majanduskuriteod. MKB menetlus peab muutuma

sihtmärgipõhiseks. Ümberstruktureerimine annab lähiajal ka võimaluse kasutada vabanevat ressursi turu hetkeolukorra kaardistamiseks, mida siiani ei ole süstemaatiliselt tehtud.

8. Kuriteoohvrite kohtlemine

Aruandluse eesmärk:

Indikaatorid kinnitatakse lähtuvalt 2018 kokkulepitavatest eesmärkidest.

Ohvriuringu andmetel langes 2018. aastal vähemalt 15-aastastest inimestest enda hinnangul mõne kuriteo ohvriks 6% ehk statistilisi usalduspiire arvestades 45 000 – 80 000 inimest.¹⁵ Ohvriabi poole pöördus 3575 inimest (otsesed ohvrid)¹⁶ ehk hinnanguliselt 4–8%; kannatanuna kuulati samal aastal üle ligi 6000 inimest.

Kuriteoohvrite kohtlemisel 2018.aastal kokkulepitud eesmärgi ei olnud seatud ja selle tõttu on konkreetse tagasiside andmine keeruline. Oluline on, et alates 2019 aastast saab olema kannatanute kohtlemise puhul parima praktika kokkulepe, mille pinnalt on võimalik järeldusi teha, kas kannatanu kohtlemine on olnud vääriskas ja tuge pakkuv. Mida tuleks kannatanute puhul 2019 aastal teha:

- Toimikutes märke toe pakkumise kohta
- Suunatud teenustele (näiteks ohvriabisse)
- Jagatud kannatanu infoleht

9. Kriminaaltulu konfiskeerimine

Aruandluse eesmärk:

1) Konfiskeeritud kriminaaltuluga kriminaalasjade ja konfiskeeritud tulu summad kasvavad.

Võrreldes 2017. aastaga konfiskeeritud kriminaaltulu ja kriminaalasjade arv langes.

2017. aastal konfiskeeriti kriminaaltulu 180 kriminaalasjas 3 507 388 eurot.

2018. aastal konfiskeeriti kriminaaltulu 174 kriminaalasjas 2 211 061 euro väärtuses, võrreldes eelmise perioodiga langes konfiskeerimisega kriminaalasjade arv 4% ning konfiskeeritud vara väärtus 37% (võrreldes 2016. aastaga kasvas konfiskeeritud kriminaaltulu summa 2%). 2018. aastal jõustunud lahenditega võeti kriminaalmenetluse käigus ära (arvestatud ka menetluse kestel vabatahtlikult hüvitatud nõudeid) kokku vara 5 339 427 euro väärtuses.

Rahvusvahelise õigusabi raames arestiti ja edastati välisriigile 800 eurot (1 Soome taotlus).

Kõige enam vähenes kriminaaltulu konfiskeerimine Riigiprokuratuuri menetluses olnud kriminaalasjades (kogusummas -866 315 eurot) ja Viru Ringkonnaprokuratuuri menetluses olnud kriminaalasjades (-406 135 eurot). Tõenäoliselt on langus Riigiprokuratuuri konfiskeerimisotsuste vähenemises selgitatav sellega, et erinevalt 2017. aastast, mil suur osa arestitud kriminaaltuluga menetlustest (enamuses narkokuriteod) lahenes kokkuleppemenetluses, on 2018. a kohtusse saadetud menetlused jätkunud üldmenetluses, s.o nendes menetlustes pole jõutud veel lõpliku menetlusotsuseni. Viru RP konfiskeerimiste kogusummat 2017. a mõjutas märkimisväärselt R. Smirnoviga seotud kriminaalmenetluses lõpliku menetlusotsuseni jõudmine (süüdimõistva kohtuotsusega kaasnes konfiskeerimine kogusummas 328 254 eurot) ning konfiskeerimised majanduskuritegudega seotud menetlustes. 2018. a keskenduti Viru Ringkonnaprokuratuuris selliste majanduskuritegude menetlemisele, milledega kaasnes AVÕN-ide esitamine, s.o menetlustes ei tehtud kriminaaltulu konfiskeerimisotsuseid, vaid vara tagastati riigipoolsete nõuete täitmiseks.

¹⁵ Justiitsministeerium. Avaldamata.

¹⁶ Sotsiaalkindlustusameti ohvriabi andmed.

2) Kriminaalasjade arv, kus on konfiskeeritud enam kui 5000 eurot, kasvab.

Kriminaalasjade arv, kus konfiskeeriti enam kui 5000 eurot, langes.

2017. aastal konfiskeeriti enam kui 5000 eurot 62 kriminaalasjas.

2018. aastal konfiskeeriti enam kui 5000 eurot 60 kriminaalasjas.

10. Küberkuritegevus

Aruandluse eesmärk:

Vastavate KarS § rakendamine ning lõpliku menetlusotsuse saanud isikute arvu suurenemine.

2018. aastal küberkuritegudes lõpliku menetlusotsuse (KrMS § 201-203¹ või kohtusse saatmine) saanud isikute arv kasvas.

Tabel 18. Lõpliku menetlusotsuse saanud isikute arv küberkuritegudes, 2017–2018*

	2017	2018
§ 206	7	9
§ 207	6	0
§ 213	**	2
§ 216 ¹	3	9
§ 217	8	12
Isikuid kokku	18	27

* Rida „Kokku“ ei võrdu ridade summaga ning juhul, kui isik on ühe kriminaalasja raames saanud süüdistuse erinevate asjaomaste paragrahvide alusel, on teda arvestatud ühekordselt.

** Andmed puuduvad.

Tabel 6.1. Põhja RP

	2017	2018
§ 206	3	4
§ 207	2	2
§ 213	**	0
§ 216 ¹	0	6
§ 217	3	4
Isikuid kokku	5	13

Tabel 6.2. Lõuna RP

	2017	2018
§ 206	1	3
§ 207	2	0
§ 213	**	0
§ 216 ¹	2	1
§ 217	2	3
Isikuid kokku	5	6

Tabel 6.3. Lääne RP

	2017	2018
§ 206	0	1
§ 207	0	0
§ 213	**	0
§ 216 ¹	0	0
§ 217	2	2
Isikuid kokku	2	3

Tabel 6.4. Viru RP

	2017	2018
§ 206	3	1
§ 207	1	0
§ 213	**	0
§ 216 ¹	1	0
§ 217	1	2
Isikuid kokku	5	3

Tabel 6.5. Riigiprokuratuur

	2017	2018
§ 206	0	0
§ 207	1	0
§ 213	**	0
§ 216 ¹	0	2
§ 217	0	1
Isikuid kokku	1	2

Suurema osa 2018.a lahenduse saanud kriminaalasjadest moodustasid võõrastele interneti kasutajakontodele, nagu näiteks Facebook, Instagram ja erinevad meilikontod, sisenemised, s.h kontodel olevate andmete kustutamine või kopeerimine. Samas ei jätnud 2018. a Eesti inimesi puudutamata ei arvuti vahendusel edastatud lunavaranoõded, sellega kaasnev arvutisüsteemides olevate andmete krüpteerimine (s.h raviastutuste vastu suunatud ründed) ega ka ettevõtelt raha väljapetmine äripartnerite vahelisse e-kirjavahetusse sekkumise teel. Paar juhtumit olid seotud ka e-kooli keskkonnaga, kus õpilased sisenesid ebaseaduslikult õpetaja kontot kasutades süsteemi ning muutsid hindeid. Ühe trendina küberkuritegude menetluste puhul võibki välja tuua noorte inimeste suure osakaalu süüdistatavate hulgas ning asjaolu, et noored sageli ei teadvusta endale seda, et võõrasse mobiiltelefoni või veebikontole ilma loata sisenemine on kuritegu.

Riigiprokuratuur saatis 2018. kohtusse kriminaalasja nr 17221000008, milles esitati süüdistus D.E-le selles, et ta omas alates 2013. aastast vähemalt 5 erinevat temale mittekuuluvat krüptoraha ja veebimajutuse keskkondadega seotud andmebaasi koos neis sisalduvate kasutajatunnuste ja paroolidega, eesmärgiga panna toime arvutikuritegusid. Lisaks süüdistatakse isikut suures hulgas arvutikelmustes ja võõrastesse arvutisüsteemidesse sisenemises ning suures ulatuses rahapesus. Süüdistusakti kohaselt teenis D.E arvutikuritegude tulemusena 5 aasta jooksul üle 3 miljoni euro kriminaaltulu.

Põhja Ringkonnaprokuratuuris jõudis kokkuleppemenetluse raames süüdimõistva otsuseni kriminaalasi nr 16230100573, milles süüdistati A.P-d ja K.K-d võõraste isikute krediitkaardiandmete valdamises ning suures ulatuses rahapesus, mis seisnes võõraste isikute krediitkaardiandmetega veebipoodidest ostetud kaupade vastuvõtmises ning nende müümises erinevate internetifoorumite ja müügiportaalide kaudu ning kaupade edastamises Venemaale. Kohtuotsusega konfiskeeriti süüdistatavatelt 201 520,44 eurot kriminaaltulu.

Lisaks väärib 2018. a menetlustest ära märkimist Riigiprokuratuuri menetluses olnud kriminaalasi nr 17913000035, mille raames mõisteti Vene Föderatsiooni kodanik süüdi Eesti julgeoleku vastu suunatud tegevuses, mis oli muuhulgas seotud arvutialase kuriteoga. Nimetatu iseloomustab ilmekalt seda, et küberkuriteod ei ole suunatud pelgalt varalise kasu saamisele, vaid neid pannakse toime väga erinevate õigushüvede kahjustamise eesmärgil ja need võivad olla vaid vahendiks muude õigushüvede vastu suunatud tegude toimepanemisel. Seetõttu on teadmised küberkuritegudest ja digitaalsete tõendite kogumisest vajalikud kõikidele prokuröridele, sõltumata nende vastutusvaldkonnast.

Arvestades üha suurenevat digitaliseerumist tuleb valmis olla küberkuritegude kasvuks ka 2019. Käesoleval aastal on jätkunud ärikeskkonna e-maili kompromiteerimisega seotud kelmuste toimepanemised ning pahavara levitamise katsed, mille eesmärk on saada ligipääs võõrastele arvutisüsteemidele, mida soovitakse ära kasutada kas infokogumiseks, krediitkaardiandmete varastamiseks või väljapressimiseks. 2019. a on planeeritud luua

prokuratuuris kübergrupp, mille eesmärgiks on tõsta prokuröride teadlikkust küberkuritegude menetlemisel ning digitaalsete tõendite kasutamisel.

11. Riigivastased kuriteod

Aruandluse eesmärk:

Kohtusse saadetud kriminaalasjade ülevaade valdkonna riigiprokurörit.

2018. aastal saatis Riigiprokuratuur kohtusse neli kriminaalasja nelja isiku suhtes riigivastastes süütegudes, s.o kuritegudes, mis paiknevad karistusseadustiku 15. ptk-s ja millega on rünnatud riiki ja riigivõimu, s.o riigi sise- ja välisjulgeolekut:

Eelnimetatud kriminaalasjades süüdistati kahte Eesti Vabariigi kodanikku suhte loomises ja pidamises Venemaa Föderatsiooni eriteenistustega ning ühte Vene Föderatsiooni kodanikku Vene Föderatsiooni eriteenistuse agentuur-operatiivtöös osalemises eesmärgiga kahjustada Eesti Vabariigi territooriumil valitsusasutuse tegevust, sh arvutikuriteo ettevalmistamises. Samuti süüdistati Eesti Vabariigi kodanikku O-d selles, et on riigisaladuse või salastatud välisteabe saladuses hoidmiseks ohustatud isikuna võimaldanud ebaseadusliku juurdepääsu salastatud välisteabele.

2018. aastal kohtusse saadetud kriminaalasjades võiks võrreldes varasemate aastatega välja tuua tendentsi, et möödunud aastal kohtus süüdimõistetutest oli kaks Eesti Vabariigi kodanikku loonud suhte ja pidanud seda, täites Venemaa Föderatsiooni Relvajõudude Kindralstaabi Luurepeavalitsuse (GRU) ülesandeid. Siinkohal on paslik antud trendi iseloomustamiseks välja tuua, et ka 2019. aastal kohtusse saadetud ja tänaseks KarS § 232 lg 1 järgi riigireetmises süüdi mõistetud kaks Eesti Vabariigi kodanikku tegid Eesti Vabariigi julgeolekut kahjustavat salajast koostööd GRU-ga, kellele edastasid riigisaladust ja salastatud välisteavet. Vene Föderatsiooni relvajõudude koosseisu kuuluva GRU-ga seotud menetluste puhul on väljakutseks asjaolu, et GRU eesmärk Eesti Vabariigi kodanike värbamisel on koguda eeskätt spetsiifilist teavet Vene Föderatsiooni relvajõudude võimalike sõjaliste operatsioonide ettevalmistamiseks, sh sõjalise rünnaku sihtriikide riigikaitse korralduse, riigikaitseliste ning muude sõjalistes operatsioonides tähtsust omavate objektide kohta, mis on vajalikud luuretegevuse teostamiseks sihtriigis.

2018. aastal kohtusse saadetud asjadest tuleb eraldi ära märkida FSB poolt värvatud Vene Föderatsiooni kodaniku A.V süüdistusasi KarS § 233 ja KarS § 216¹ järgi, mis iseloomustab tendentsi, et riigivastaste kuritegude toimepanemisel võidakse Vene Föderatsiooni eriteenistuste poolt värvata isikuid, kellel on oskused ja võimalused Eesti territooriumilt tundliku teabe kogumiseks ja Eesti Vabariigi julgeoleku kahjustamiseks arvutikuritegude toimepanemise kaudu, sh arvutisüsteemidele juurdepääsu hankimisega.

Riigivastaste kuritegude avastamisel ja menetlemisel on suurimaks väljakutseks nende konspireerituse ja kõrge ühiskonnaohtlikkuse tase. Nende peitkuritegude menetlemisel on jätkuvalt oluline Riigiprokuratuuri ja Kaitsepolitsei ameti väga hea koostöö, kuna Kaitsepolitsei ameti ülesandeks on julgeolekuasutuste seaduse § 24 alusel Eesti Vabariigi põhiseadusliku korra ja terviklikkuse vägivaldse muutmise ärahoidmine ja tõkestamine ning selleks vajaliku teabe kogumine ja töötlemine, sh Eesti Vabariigi vastu suunatud luuretegevuse ennetamine ja tõkestamine, mille käigus kogutud teabe kogumisel võivad ilmned riigivastase kuriteo asjaolud.

12. Organiseeritud kuritegevus, avaliku julgeoleku vastased kuriteod

Aruandluse eesmärk:

1) KTÜ § süüdistusega kohtusse saadetud asjade arv.

ÕSA andmetel saadeti 2017. aastal KTÜ süüdistusega kohtusse 59 isikut 23 kriminaalasjas, 2018. aastal 81 isikut 20 kriminaalasjas.

Tabel 19. Kohtusse saadetud kriminaalasjade arv, 2017–2018

	2017	2018	Muutus
Lõuna Ringkonnaprokuratuur	5	3	-2
Lääne Ringkonnaprokuratuur	2	2	0
Põhja Ringkonnaprokuratuur	6	10	4
Viru Ringkonnaprokuratuur	8	2	-6
Riigiprokuratuur	2	3	1
Kokku	23	20	-3

2) Kohtusse saadetud kriminaalasjade ülevaate valdkonna eest valdkonna riigiprokurörit (sisend prioriteetsete kriminaalasjade kohta ringkonna-prokuratuuridest).

Viimase viieaastase perioodi jooksul on kohtusse saadetud ning osaliselt ka lahendini jõudnud kuus olulisemat organiseeritud kuritegevusega seotud kriminaalasja – Assar Pauluse, Haron Dikajevi, Andrey Kuzyakini, nn „Kemerovo“, Jevgeni Medunitsa ja Roman Smirnovi kuritegelikud grupeeringud. Olulise mõjuga kuritegelikke ühendusi tegutseb Eesti Vabariigis umbes kümne ringis, kellest mainitud kuue tegevus on oluliselt pärsitud seoses juhtfigureide vahi all viibimisega. Ülejäänutest omab Politsei- ja Piirivalveamet ja prokuratuur piisavat ülevaadet. On põhjust arvata, et olulise mõjuga kuritegelike ühenduste suhtes läbiviidavad kriminaalmenetlused on märgatavalt pärssinud selliste ühenduste tegevust ning võinud kaasa tuua selle, et osaliselt on ühenduste põhitegevusi viidud Eestist teistesse riikidesse.

2018. a süüdistuse saanud kuritegelike ühenduste tegevusvaldkondadeks olid narkokuriteod, väljapressimised, majanduskuriteod, inimkaubandus (sh ebaseaduslike piiriületuste korraldamine või prostitutsiooni vahendamine, salakaubavedu ja majanduskuriteod. Ka avalikkuses kõige enam kõneainet pakkunud kuritegelike ühenduste (nn Kemerovo KTÜ, O. Martovoi KTÜ, R. Smirnovi KTÜ) tegevusvaldkondadeks on muu hulgas olnud suuremahuline narkootikumide käitlemine. Organiseeritud kuritegevusele enim mõju omav on nn „Kemerovo“ kuritegeliku ühenduse süüdistus. Sama oluline on kriminaalmenetlus Oleg Martovoi ja Eduard Košljakovi suhtes seoses kuritegelikku ühendusse kuulumisega ning Tallinnas, Ristiku tn tegutsenud bordelli kriminaalasi. Selliste kõrgohtlike kuritegelike ühenduste tegevuse pärssimine on eeldatavalt oluliselt mõjutanud avalikku julgeolekut. Suurt kohalikku mõju avaldanud kuritegelike ühenduste tegevusvaldkonnaks olid nii kelmused, narkokuriteod, kui inimkaubandusega seotud kuriteod.

On tõenäoline, et olukorras, kus eelnevate aastate jooksul on juba oluliselt pärsitud olulise mõjuga kuritegelike ühenduste tegevust asuvad kuritegelike ühendustega seotud isikud kasutama veelgi enam konspiratsioonimeetmeid ning muuta sellega järgnevate menetluste läbiviimise keerukamaks. Järgneva paari aasta suurimaks väljakutseks seoses kuritegelike ühenduste tegevusega on prokuratuurile see, kuidas edukalt läbi viia kohtumenetlusi ning juhtida paralleelselt ka olulise mõjuga kuritegelike ühenduste suhtes pooleliolevaid kriminaalmenetlusi. Nii on märgatav trend, et erinevalt varasematest aastatest, kus ka kuritegelikku ühendusse kuulumise süüdistusega isikud olid valmis nende suhtes menetluses olevate asjade lahendamiseks kokkuleppemenetluses, soovivad järjest enam selliste kuritegude toimepanemises süüdistatud isikud kohtumenetluses osaleda üldmenetluses. Eelnev on mõjutanud mitte ainult prokuratuuri ja kohut, vaid isegi advokatuuri. Märgatavad on ka kuritegelike ühendustega seotud isikute katsed mõjutada pooleliolevaid kriminaalmenetlusi läbi meedia – nt kuritegelikesse ühendustesse kuulumises süüdistatavate lähedaste poolt süüdistatavatest positiivsema kuvandi loomise läbi.